

חוברת

דף השבוע

מסכת נדרים חוברת כ

דף ע"ח

קונטרס מלא מראי מקומות חשובות על כל דף ודף
כדי לסייע את הלומדים החשובים של מסגרת 'דף השבוע'

ויש בה חמשה חלקים:

- א **עזר ללימוד הר"ן** - להדגיש החלק שבדברי הר"ן שהם פירוש על הגמ'.
- ב **קושיות פשוטות** - ליישב קושיות פשוטות אשר יתקשה בהם הלומד.
- ג **עומק הדף** - להעמיק קצת בגמ' ובפירוש הר"ן על פי גדולי המפרשים.
- ד **הלכות הדף** - נידונים חשובים בהלכה היוצאים מלימוד הגמ'.
- ה **סוגיית הדף** - בכל דף נערכה סוגיא שלימה אחת עם העתקת מראי מקומות.

דף עח.

לחדש דיש שאלה בהקדש, הא לכאו' פשיטא דיש שאלה בהקדש, דומיא לנדר שחל בפיו ויש בו שאלה.

תירוץ:

תירץ הקרן אורה (שם), דלענין הקדש הו"א דלא מהני שאלה 'משום חומרא דהקדש'. [וע"ע בספר נדרי איסור (ד"ה ונלפע"ד), באר יצחק (סי' כח), בספר דף על דף (עמ' נט), ובספר מראה המקום (עמ' שנו) שתירצו בדרכים אחרים].

גמ', לב"ש דאמר אין שאלה בהקדש ראשי המטות דכתיב בשחוטאי חוץ למאי הלכתא

קושיא:

הקשה ר' אלחנן בקובץ שיעורים (ב"ב אות שסב), למה לא מתרץ הגמ' דצריך גזירה שוה לחדש דיש הפרה בהקדש, דאף לב"ש יתכן דיש הפרה בהקדש, עיי"ש שביאר הסברא לחלק בזה בין הפרה לשאלה.

תירוץ:

תירץ ר' אלחנן (שם), דאין גזירה שוה למחצה, וכיון דלפי ב"ש אין שאלה בהקדש, ולא דמי לנדריים, ממילא אין ללמוד מגזירה שוה דיש הפרה בהקדש. [וע"ע במנחת שלמה (עמ' שי) שתירץ באופן אחר].

ר"ן (ד"ה ביחיד), כיון דמפקת ליה מחד אוקמיה אתלתא כעין ב"ד

קושיא:

העירו האחרונים, למה לא תירץ הר"ן שמדינא צריך דוקא שלשה ולא שתיים, דא"כ הו"ל ב"ד שקול.

תירוץ:

בספר משנת יעב"ץ (או"ח סי' נג) האריך לבאר, דהר"ן סובר דהא דג' הדיוטות מתירים נדרים, אין דינם כמו ב"ד ממש, דהא חזינן בגמ' לעיל (עז). שקרובים מותרים להתיר נדרים, וכן יש להתיר נדרים בלילה, ומבואר דאין בזה דיני ב"ד ממש.

גמ', מה בשחוטאי חוץ אהרן ובניו וכל ישראל

קושיא:

יש לעיין, מדוע צריכים גזירת הכתוב לחדש דפרשת שחוטאי חוץ נאמרה לכל ישראל, דמה היא הסברא לומר דלא נאמרה לכל ישראל.

תירוץ:

הרשב"א והריטב"א בב"ב (קכ:), תירצו, דמסברא היה אפשר לומר דפרשת שחוטאי חוץ נאמרה דוקא לכהנים הראויים לעבודה, ולא לזרים שאינם ראויים לעבודה, קמ"ל קרא דכל ישראל נכללים בפרשת שחוטאי חוץ. [ועי' בספר מקור ברוך (ח"א סי' א) שהאריך לבאר עומק הדברים].

גמ', והא ראשי המטות כתיב כו' ביחיד מומחה

קושיא:

בנדרי זריזין (ד"ה והא) הקשה, למה לא מתרצת הגמ' באופן אחר, דלעולם צריך ג', ולא מספיק בא', אלא דלענין פתח צריך מומחין, מדכתיב ראשי המטות, כיון דצריך עיון, משא"כ בחרטה א"צ מומחין כיון דא"צ עיון.

תירוץ:

במנחת שלמה (ד"ה בנדרי זריזין) תירץ, שמן התורה א"א לחלק בין פתח לחרטה על דרך הנ"ל, שהרי מדאורייתא א"צ לפרט הנדר בפני החכם כלל, וממילא נמצא דמדאורייתא א"צ שום חכמה כדי להתיר נדרים, ורק מדרבנן צריך עיון כדי להתיר בפתח. [ועיי"ש עוד במנחת שלמה שתירץ גם באופן אחר].

גמ', אמר ר' ששת לומר שיש שאלה בהקדש

קושיא:

הקשה הקרן אורה (ד"ה ראשי), למה צריך גזירת הכתוב

דף עח:

גמ', שבת בראשית אין צריכה קידוש ב"ד

קושיא:

יש לעיין, למה נקטה הגמ' לשון 'שבת בראשית'.

תירוץ:

הרא"ש (ד"ה שבת בראשית) ביאר, משום דמצינו דגם המועדים נקראים בשם 'שבת', ולכן לענין שבת קודש נקטה הגמ' לשון 'שבת בראשית'. וכן ביאר הרשב"ם במסכת ב"ב (קכא. ד"ה שבת).

גמ', שבת בראשית אין צריכה קידוש ב"ד

קושיא:

הקשה החזו"א (אהע"ז סי' קמח), מהו החידוש בזה, הא לכאורה פשיטא דשבת א"צ קידוש ב"ד, משום שנתקדשה מאיליה כיון שהגיע יום השביעי.

תירוץ:

בספר דבר יעקב (אות א) הביא בשם הברכת אברהם לתרץ, דאף שבודאי חלה קדושת שבת מאיליה אף בלא קידוש ב"ד, מ"מ היה אפשר לומר דיש מצוה על ב"ד לקדש את השבת, עיי"ש שהביא שכעין זה מצינו במנחת חינוך לענין קידוש החודש, שאף באופן שנתקדש החודש מאיליו מ"מ מצוה על ב"ד לקדשו.

גמ', ואין פרשת נדרים צריכין מומחה אפילו ב"ד הדיוטות

קושיא:

הקשה הקרן אורה (ד"ה אכתי), הא ילפינן דין זה מגזירה שוה משחוטי חוץ כמבואר בגמ' לעיל (עח.), ורק ב"ש לית להו גזירה שוה, ותמוה לומר דבן עזאי סובר כב"ש.

תירוץ:

תירץ הקרן אורה (שם), דבן עזאי אית ליה גזירה שוה, אך סובר דא"א ללמוד דין ג' הדיוטות משחוטי חוץ, משום דאין דינם שווים, דהא גבי נדרים צריך דוקא מי שמסברי ליה וסברי, ולא כמו שחוטי חוץ דסגי בהדיוט בעלמא, וכמ"ש הר"ן לעיל (עח. ד"ה אמר).

גמ', א"ר חנינא השותק על מנת למיקט מפר אפילו מכאן ועד י' ימים

קושיא:

כמובן דברי ר' חנינא צריכים ביאור, הא כידוע כח הפרה ניתן לבעל או לאב רק ביום שמעו ולא יותר.

תירוץ:

המפרש (ד"ה אפילו) ביאר, דהואיל ולא היה דעתו לקיים הנדר, אלא דעתו להפר לבסוף, לכן סובר ר' חנינא דיש לו יותר מיום שמעו, דכל הך דין דבעינן יום שמעו הוא רק באופן שדעתו לקיים הנדר. [וע"ע בשיטמ"ק בשם הרא"ם שביאר סברת ר' חנינא באופן אחר].

ר"ן (עח. ד"ה שבת), וכתוב במועדות אלה למעוטא משמע דמעט להו כל חד וחד למילתיה

קושיא:

בספר מראה המקום (עמ' שנז) העיר, דלשון 'אלה' כתוב בפרשת אמור, ובשלמא י"ל דמעט שבת דכתיב בפרשת אמור, אך היאך י"ל דמעט נדרים דאינם נזכרים בפרשת אמור אלא בפרשת פנחס, והרי התם לא כתוב לשון 'אלה'.

תירוץ:

בספר מראה המקום (שם) תירץ, דצ"ל דלשון אלה דכתיב בפרשת אמור מגלה שיש למעט כל מה שכתוב סמוך למועדות בכל מקום שהתורה הזכיר המועדות.

דף עז

תוכן הענינים

- א. ביאור הנידון בחכם שאמר בלשון בעל
- ב. כמה נידונים בענין ג' הדיוטות ויחיד מומחה
- ג. הקדמה לסוגיא דשותק על מנת למיקט
- ד. בענין שותק ע"מ למיקט ובעיקר דין שתיקה ביום שמעו

(א) ביאור הנידון בחכם שאמר בלשון בעל

דחכם יכול לעשות הפרה כמו בעל, וכן ס"ד דבעל יכול לעשות התרה כמו חכם, או דס"ד היא דחכם שאמר בלשון בעל נחשב התרה אע"פ שאין הלשון נכון, וכן לענין בעל שאמר בלשון חכם, דנחשב הפרה.

ד. ב' דינים

על פי זה תירץ החת"ס, שבאמת יש כאן ב' נידונים נפרדים. עיקר חידושה של הברייתא היא, שאין כח לחכם לעשות הפרה, וכן אין כח לבעל לעשות התרה, ודרשינן כן מקרא. ושוב חידש ר' יוחנן, דגם אין לומר דחכם שאמר בלשון בעל מועיל מדין התרה, וכן בבעל שאמר בלשון חכם, אין לומר דמועיל מדין הפרה.

ה. ראיית ר' יוחנן מברייתא

וביאר החת"ס ראיית ר' יוחנן מהברייתא, שמלבד עיקר דין הברייתא, שאין חכם יכול להפר ואין בעל יכול להתיר, גם יש להוכיח מברייתא עוד חידוש, שאין לומר דחכם שאמר בלשון הפרה מועיל מדין התרה, או בעל שאמר בלשון התרה מועיל מדין הפרה, דאם כן כשבא חכם לעשות הפרה, הרי תיפוק ליה דמהני מדין התרה.

א. סוגיית הגמ'

הגמ' מביאה בשם ר' יוחנן, 'חכם שאמר בלשון בעל ובעל שאמר בלשון חכם לא אמר כלום', ומביא ר' יוחנן ראייה לדבריו מברייתא דקתני 'החכם מתיר ואין בעל מתיר', וכן 'בעל מפר ואין חכם מפר', עיי"ש בכל הסוגיא דדרשינן כן מקרא.

ב. קושיית החתם סופר

בחי' חתם סופר (ד"ה הכא) העיר ב' הערות. א. מהו חידושו של ר' יוחנן, הא כן איתא להדיא מברייתא, דחכם אינו יכול להפר ובעל אינו יכול להתיר. ב. למה שינה ר' יוחנן מלשון הברייתא, דלשון הברייתא הוא 'אין בעל מתיר' וכן 'אין חכם מפר', ואילו לשון ר' יוחנן הוא 'חכם שאמר בלשון בעל ובעל שאמר בלשון חכם אינו כלום'.

ג. חקירת האחרונים

החת"ס (שם) תירץ על פי מה שחקרו האחרונים בס"ד הגמ' דחכם שאמר בלשון בעל או בעל שאמר בלשון חכם מועיל, האם הס"ד היא

(ב) כמה נידונים בענין ג' הדיוטות ויחיד מומחה

ג. נידון ב', מי נקרא הדיוט

נחלקו הראשונים מי נקרא הדיוט לענין התרת נדרים, הר"ן (ד"ה ביחיד) כתב דלא כל הדיוט יכול להתיר, אלא דוקא מי 'דמסברי ליה וסברי', וכן כתב הרשב"א (ד"ה הא). אולם עי' בכסף משנה (הל' שבועות פ"ו ה"א) דדייק מלשון הרמב"ם (שם) דס"ל דא"צ תנאי זה, אלא כל הדיוט יכול להתיר נדרים.

ד. נידון ג', במקום שיש חכם

נחלקו הראשונים אם ג' הדיוטות יכולים להתיר במקום שיש חכם. דהנה מבואר בגמ' בכורות (לו:): שאין להדיוט להתיר במקום חכם, אמנם עי' בר"ן (לעיל (כג:)) שכתב דזהו רק לכתחילה, ומשום כבודו של החכם, אבל בדיעבד מהני. אולם עי' בגליון מהרש"א (יו"ד סי' רכח סעי' א) דדייק מלשון השו"ע (שם) דס"ל דאף בדיעבד לא מהני.

א. סוגיית הגמ'

הגמ' מאריך לדרוש דיני התרת נדרים מדיני שחוטי חוץ, וכן עוד דרשות, עיי"ש כל הסוגיא, והיוצא מן הסוגיא, דישי ב' דרכים לעשות התרת חכם: א. שלשה הדיוטות. ב. יחיד מומחה. ומצינו בראשונים כמה נידונים בדינים אלו, כמו שיתבאר. [ועי' במשנת יעב"ץ (או"ח סי' נג) שהאריך בכל זה, ותולה כל הנידונים זה בזה, עיי"ש].

ב. נידון א', ב"ד שקול

העירו הראשונים, מנא לן דבעינן ג' הדיוטות, דאף דהדיוט א' אינו מספיק, הרי אפשר דסגי בב', וברא"ש (ד"ה להכשיר) תירץ, דא"כ ב"ד שקול הוא, אולם עי' בר"ן (ד"ה ביחיד) דלא תירץ כן, ומשמע דנקט הר"ן דא"י נחשב ב"ד, אבל הרא"ש נקט דנחשב ב"ד. [ועי' בנחל יצחק (חו"מ סי' ג) דישי בזה נפק"מ לענין אם אפשר להתיר ע"י ד' הדיוטות].

ה. נידון ד', מי נקרא מומחה

נחלקו הראשונים מי נחשב מומחה לענין התרת נדרים. הר"ן (ד"ה ביחיד) כתב דמשמע דבעינן דוקא סמוך. אולם הרמב"ם (הל' שבועות

פ"ו ה"ה) סובר דלא בעינן דוקא סמוך אלא סגי במי שהוא גמיר וסביר. וע"ע בזה בר"ן לעיל (ח: ד"ה שמתא). [ועי' במשנת יעב"ץ (או"ח סי' נג) שהאריך בכל זה, ותולה כל הנידונים זה בזה, עיי"ש].

ג) הקדמה לסוגיא דשותק על מנת למיקט

א. סוגיית הגמ'

הגמ' מביאה בשם ר' חנינא, 'השותק על מנת למיקט מפר אפילו מכאן ועד י' ימים'. בסוגיא זו כדאי להקדים בקצת דיני שתיקה ביום שמעו, כדי להקל על הלומד.

א. שותק על מנת לקיים מיד

היינו דניחא ליה בנדרה והחליט בדעתו לקיימו. שתיקה כזו מועילה לבטל כח הפרה, ולא מדין שתיקה, אלא מדין קיום, דקיום בלב מהני, ולכן הקיום חל מיד ולא בסוף היום.

ב. שותק על מנת לקיים לאחר זמן

היינו שרצונו לקיים נדרה, אך לא החליט בדעתו לקיימו עכשיו, אלא רצונו לקיימו בזמן שירצה. שתיקה כזו מועילה לבטל כח הפרה מדין שתיקה ביום שמעו, ולכן בסוף היום בטל כח הפרה דבעל.

ג. שותק סתם

היינו שלא ברור לבעל אם רצונו לקיים הנדר או להפר אותו. גם שתיקה כזו מועילה לבטל כח הפרה מדין שתיקה ביום שמעו, ולכן בסוף היום בטל כח הפרה דבעל.

ד. שותק על מנת למיקט

היינו שהחליט הבעל בדעתו להפר הנדר לאחר זמן, אך לא גילה דעתו בזה מפני שרוצה לצער אשתו. בשתיקה כזו חידש ר' חנינא דלא מועילה לבטל כח הפרה, אולם הגמ' מאריכה להשיג על שיטת ר' חנינא, ולבסוף מסקינן דגם שתיקה כזו מבטלת כח הפרה דבעל.

ב. דין שתיקה ביום שמעו

מפורש בתורה (במדבר ל, טו), שאם שמע הבעל שנדרה אשתו, ושתק ביום שמעו ולא הפר נדרה, [החריש לה ביום שמעו], שוב אינו יכול להפר נדרה. [ועי' בגמ' לעיל (עו:)] דנחלקו תנאים אם 'יום שמעו' היינו לילה ויום עד צאת הכוכבים או כ"ד שעות].

ג. ד' סוגי 'שתיקה'

מצינו בסוגיין ד' סוגי שתיקה, ויש להם דינים חלוקים:

ד) בענין שותק ע"מ למיקט ובעיקר דין שתיקה ביום שמעו

א. סוגיית הגמ'

הגמ' מביאה בשם ר' חנינא, 'השותק על מנת למיקט מפר אפילו מכאן ועד י' ימים'. והיינו, שאע"פ שבדרך כלל אם לא הפר הבעל ביום שמעו שוב אינו יכול להפר, מ"מ אם לא הפר משום דרוצה לצער אשתו, יכול להפר אף לאחר יום שמעו. והגמ' מאריכה להשיג על ר' חנינא, ומסקינן (עט.) דגם בכה"ג אינו יכול להפר אחר יום שמעו.

ב. קושיא גדולה על הר"ן

מסוגיא זו הקשו הרבה אחרונים על יסוד חשוב שכתב הר"ן בכמה מקומות בפירקין, כמו שיתבאר. [עי' בזה באפיקי ים (סי' יז), בחי' הגרנט' (סי' סא), בקהילות יעקב (סי' לט), במשנת ר' אהרן (סי' כג), בשיעורי ר' דוד (אות פא ולהלן), ובשיעורי ר' שמואל (אות קסא)].

ג. דברי הר"ן

דהנה הר"ן לעיל (עא: ד"ה איבעיא) ביאר הצד דגירושין כשתיקה דמי, על פי יסוד חשוב, שהטעם דשתיקה ביום שמעו מבטלת כח הפרה דבעל הוא משום דגילה הבעל דעתו שאינו רוצה להפר, וממילא י"ל

דגירושין כשתיקה, שגם בזה גילה דעתו שאינו רוצה להפר. וכן כתב הר"ן לקמן (עט. ד"ה הפר), בהא דהקמה בלב מהני, דהביא הר"ן מקור לזה מדין שתיקה ביום שמעו, דמבטלת כח הפרה משום שגילה הבעל דעתו שאינו רוצה להפר, דמבואר מזה דקיום בלב מהני.

ד. קושיית האחרונים

האחרונים הנ"ל הקשו על הר"ן, א"כ לענין שותק על מנת למיקט, למה מסיק הגמ' דאין הבעל יכול להפר אחר יום שמעו, הרי בכה"ג א"א לומר דגילה דעתו שאינו רוצה להפר, דבאמת רוצה להפר, ודעתו להפר לאחר זמן, אלא ששתק ביום שמעו כדי לצער אשתו.

ה. ב' דינים

האפיקי ים (שם) והגרנט' (שם) תירצו, דדין שתיקה ביום שמעו כולל ב' דינים, א. גילוי דעת שאינו רוצה להפר. ב. הגבלה בכח הפרה, דניתן לבעל רק יום א' להפר ולא יותר. ולכן בשותק ע"מ למיקט, אף שלא גילה דעתו שאינו רוצה להפר, מ"מ אינו יכול להפר אחר יום שמעו משום דניתן לו רק יום א' להפר. [וכמונן לפי"ז צ"ב בשיטת ר' חנינא, היאך סובר דשותק ע"מ למיקט יכול להפר אחר יום שמעו, ואכמ"ל].

דרף עז

בענין שבת וימים טובים

כדי פרנסתו, שבזה לכא' ודאי יחלל שבת, לכא' מוטב שיעבוד יום אחד בהרווחה כדי שיכול לשמור כמה ימים אחרים. ולכא' מסתבר יותר שיקיים שבת שבת. וכן הקשה הביה"ל (שם ד"ה מצמצמת), ותיירץ "יש לומר שעתה כשהוא עושה כדי פרנסתו, אין זה מקרי חילול שבת, דנוגע לו בכל יום לפקוח נפש, ועל כן זה עדיף יותר משיעשה יום או ימים יותר מפרנסתו ויחלל שבת בספק רצונו".

ויש לעיין על דרך זה במי שהיו במקום ישוב ויודע הזמנים והיו יום טוב ואחר כך שבת, ויצטרך לחלל בצורך פיקוח נפש ביום השבת באופן ודאית, ויכול לעשותו ביו"ט שהיו קיל יותר, באיזה יום יעשהו. עי' בהעמק דבר (יז, יב) שחידש שטוב להקדים לעשות המלאכה ביו"ט הגם שאין צורך עכשיו לחללו, כיון דהוי קיל יותר, ואין לעשותו בשבת שהוי חמורה. אכן עי' באג"מ (או"ח ח"ג סי' סט) שחולק עליו בתקיפות ונקט שכיון שלא צריך לעשותו עכשיו, לא יעשהו וימתין עד זמן שצריך לעשותו, הגם ששבת חמורה מיו"ט, שבזמן שעושה הוא מותר ולכן אין להקדימו באין צורך, וז"ל "ודאי הוא מילתא דתמיהא כדכתב כתר"ה, דכיון דהיום ליכא סכנה, ומחר אם תהיה סכנה יוכלו להצילו אז מהסכנה ע"י מלאכה, אין טעם להתיר לחלל יו"ט אף שקדושא קיל משבת מאחר דעדיין ליכא ענין הפק"נ לדחות שום איסור". וזה כעין סברת הביה"ל, שאין לעשות מה שיכול בזמן האיסור, אפילו אם יצטרך לחלל בזמן החמור יותר, שבזמן החמור יש כאן היתר משא"כ בזמן המוקדם הקל אין לו היתר עכשיו.

שוב ראיתי באבני דרך (טז, עב) שהביא שכן נשאלה לו שאלה הלכה למעשה בענין הנ"ל, ותלה ההיתר במח' העמק דבר ואג"מ, וז"ל "שבועות חל השנה ביום שישי, ונשאלנו מבעוד מועד מבעל שאשתו נמצאת בסוף חודש תשיעי, מה תעשה אשה שיתחילו לה צירים ביום טוב אחר הצהריים, וממילא שעת הלידה בוודאות תהיה בשבת, האם תקדים ותיסע לבית חולים כבר ביו"ט, כיוון שקדושתו קלה משבת, או שתחכה עד שהזמן יגיע".

הגמ' מחלק בין יו"ט ושבת, שיום טוב צריכה קידוש בית דין אכן "שבת בראשית אין צריכה קידוש ב"ד". וביארו הראשונים שיום טוב תליוה בקידוש החודש, אכן שבת תליוה רק בכל ז' ימים ולכן חלה מאליו. אכן הלשון "שבת בראשית" צ"ע, שלכא' הכוונה לסתם שבת, ומה הכוונה "שבת בראשית".

הרשב"ם (ב"ב כ:ק) ביאר באופן מורחב, וז"ל "שבת בראשית קרי לשבת משום דכל מועדות נמי כתיב בהו שבת ושבתון, הלכך קרי לה שבת בראשית שמקודשת ובאה מששת ימי בראשית דבשבת ראשונה כתיב בו בוכלו ויקדש אותו". ולכא' זה תוספת ביאור בדברי הרא"ש בסוגיין, עיי"ש. [אגב אורחא, ראיתי ביאור נפלא בנוסח התפילה בשבת מעריב "וקדשתו מכל הזמנים", מובא בשם הגרמ"ד סלבייציק (פירושי גאוני ליטא על הסידור), שכפשוטו הכוונה שקדושת שבת חמורה מקדושת יו"ט, אך פירש, שאת השבת קידש הקב"ה בעצמו והיא איננה צריכה לקידושם של ישראל, ואילו ימים טובים הם מתקדשים רק ע"י ישראל].

ויש כמה וכמה נפק"מ ודינים הנובעים מדין זה ששבת קדושתה תליוה במנין הימים מימי בראשית, ונעין באחד מהם אי"ה.

יש סוגיא ארוכה בגמ' שבת (סט:) מהו דינו של אדם שהיה במדבר ואינו יודע איזה יום שבת, איך להתנהג. ונפק"מ בין לענין קידוש והבדלה ובין לענין איסור מלאכה. נפסק בשו"ע (או"ח סי' שדמ סעי' א) וז"ל "ההולך במדבר ואינו יודע מתי הוא שבת, שבעה ימים מיום שנתן אל לבו שכחתו, ומקדש השביעי בקידוש והבדלה, ואם יש לו ממה להתפרנס, אסור לו לעשות מלאכה כלל עד שיכלה מה שיש לו, ואז יעשה מלאכה בכל יום, אפילו ביום שמקדש בו, כדי פרנסתו מצמצמת, ומתר לילך בו בכל יום, אפילו ביום שמקדש בו". ולכא' יש להקשות שאלה פשוטה, למה לו לחלל בכל יום

דרף עז

בענין חילוק בין הפרת בעל והתרת חכם

תמצית הסוגיא:

ב. אמנם הרמב"ם בפירוש המשניות כתב דענין הפרה הוא ביטול מעיקרו וכאילו לא היתה כלל אבל בשאלה לחכם יסתלק דינה מן העתיד, וכ"כ בקיצור בהל' נדרים.

ותמהו כל המפרשים על הרמב"ם דזהו ממש להיפוך ממה דאיתא בגמ' דחכם עוקר הנדר מעיקרו ולכן המקדש את האשה ע"מ שאין עליה נדרים והלכה לחכם הוי כאילו מעולם לא היה עליה נדרים, ולגבי הפרה אדרבה האשה שנדרה בנזיר ועברה ואח"כ היפר לה בעלה אכתי יש לה מלקות כיון דהפרה הוי מכאן ולהבא, איך מתיישבים דברי הרמב"ם עם הדינים שכתב הוא בעצמו דחזינן דחכם עוקר למפרע ולא בעל. עיין להלן דברי הכס"מ ולח"מ וקובץ הערות והברכת שמואל.

א"ר יוחנן חכם שאמר בלשון בעל ובעל שאמר בלשון חכם לא אמר כלום דתניא זה הדבר החכם מתיר וכו'. ומבואר דיש חילוק בין בעל וחכם באופן שמתירין את הנדר, דהחכם צריך להשתמש בלשון 'היתר' ובעל בלשון 'הפרה', וצ"ב מאי שנא זה מזה. ויש בעיקר ב' דרכים, וסוגיין נוגע לעיקר הבנת הפרה והתרה.

א. הר"ן והרא"ש פירשו דהפרה משמע מכאן ולהבא, והיתר משמע מעיקרא, וזהו באמת עיקר החילוק בין הפרה והתרה. [ותחילה הר"ן פי' בפשיטות דצריך להשתמש ב'לשון התורה' בעל בהפרה וחכם בהתרה, ורק חזר מזה דבירושלמי מבואר דחכם יכול לומר 'אין כאן נדר'].

תמצית מראה מקומות:

מכאן ולהבא, ומבואר בגמ' נ"מ לגבי התפסה וכן נ"מ לגבי אם עברה על נדרה ואח"כ היפר לה בעלה דלוקה [ע"ש בתוס'].

ו. **רמב"ם** הל' נדרים פ"ב הי"ט.

פסק דמיגז גיז, ולכן אם עברה על נדרה ואח"כ היפר לה בעלה לוקה.

ועפ"ז תמוה ביותר דברי הרמב"ם שכתב דלשון הפרה הוא עקירת הנדר מעיקרא.

ז. **רמב"ם** הל' נדרים פ"ג הי"ב.

וכן קשה על הרמב"ם בהל' נדרים שכתב ג"כ כנ"ל דהבעל עוקר הנדר מעיקרו.

ח"כ ביאור בכוונת הרמב"ם

[ג' דרכים]

מהלך א.

ח. **כסף משנה**, שם.

כתב דאין כוונת הרמב"ם לומר דהבעל עוקר למפרע, אלא ר"ל דהבעל הוא העוקר בעצמו [כאילו עושה מעשה עקירה] אבל החכם רק מורה על הנדר שהוא מותר כיון דמצאו פתח וכאילו היה טעות, ונמצא דאינו 'עוקר בעצמו' אלא מורה שהוא מותר.

ט. **לחם משנה**, שם.

כתב לחזק דברי הכס"מ והוסיף דהתרת בעל

א. **גמ'** א"ר יוחנן חכם שאמר בלשון בעל, ובעל שאמר בלשון חכם לא אמר כלום, תניא אידך זה הדבר בעל מפר ואין חכם מיפר וכו'.

וצ"ב מהו יסוד החילוק בין לשון בעל [הפרה], ולשון חכם [התרה].

ב. **ר"ן** ד"ה ובעל.

הר"ן בתחילה מבאר דצריך לומר כפי שכתוב בתורה, וכתוב בבעל 'הפרה' ובחכם כתיב 'לא יחל' דברו, דהיינו לשון חולין ושייך בזה לשון מותר, אבל מוכיח מהירושלמי דשאר לשונות מהני [כגון אין נדר], ולכן מפרש דהפרה הוא מכאן ואילך, והתרה הוא למפרע.

ג. **רא"ש** ד"ה חכם.

וכ"כ הרא"ש לגבי הפרה דהוא מכאן ולהבא, ועוד הפרה הוא בלא טעם כמו את בריתי הפר.

ד. **רמב"ם פירוש המשניות** נדרים פ"י מ"ח.

פי' החילוק דהפרה הוא 'ביטול מעיקרא וכאילו לא היתה כלל', והתרת חכם יסתלק דינה מן העתיד.

והדבר תמוה דכפשוטו זהו ממש להיפוך מהדינים מבוארים בש"ס, כמו שיתבאר מהגמ' נזיר דף כא: והרמב"ם.

ה. **גמ' נזיר** דף כא:

איבעיא להו אי הפרת בעל הוא בגדר 'מעיקר עקר' או 'מיגז גיז' דהיינו אי עוקר למפרע או

מהלך ג'.

יב. קרית ספר הלי נדרים פי"ג ה"ב.

ביאר באופ"א, דכוונת הרמב"ם דבהפדה הוא עוקרו 'לגמרי' והיינו מתחילתו ר"ל משורשן, משא"כ בהתרת חכם אפשר נשאר איזה דינים, וע"ש שזה דחוק בלשון הרמב"ם, אבל כך נראה לו ליישב.

יג. ספר כל נדרי פרק ל"ה סעיף ה', ובהג"ה אות י'.

מביא דברי הגמ', ודברי הרמב"ם, ודברי הכס"מ ולח"מ, ומבארם, ועוד מביא נוסח אחר מהצפנת פענח וקר"א.

וע"ש שמביא ביאור החזון יחזקאל על דרך הקרית ספר, דכוונת הרמב"ם דהבעל יש לו זכות על עצם הדיבור של הנדר לבטלו ולגבי מה שנוגע להבא, הוא שפיר יכול לעוקרו לגמרי, והיבא שם שבדומה לזה ביאר הקרית ספר, דביאורו הוא כהנ"ל.

הוא כהתרת קשר דממילא נופלת אבל הבעל עוקרו ומפירו ע"ש.

מהלך ב'.

י. קובץ הערות סי' כ"ו.

כתב דכיון דהיתר נדרים הוא משום דעל דעת בעלה נודרת, הוי כנדר לזמן, דכשיהא הפדה לא יחול הנדר מעיקרא מאותו זמן ואילך, ושפיר הוי חסרון בהנדר מעיקרא. אמנם הקשה קושיא מחוכמת דא"כ לא יועיל הפדה בנזירות דא"א לנדור פחות מל' יום ע"ש בדבריו [וצידד דלכן צריך גזה"כ מיוחד להפדה בנזירות לעיל דף ד:].

יא. בעל ברכת שמואל, מובא בפרי חיים סי' מ"ח [[רמ"א, רמ"ב רמ"ג]].

בספר פרי חיים מביא תחילה דברי הר"ן והרא"ש והרמב"ם המובא לעיל וכן דברי הקובץ הערות, ומבאר דבריהם היטב.

ואח"כ מביא מה ששמע בשם הגרב"ד כעין ר' אלחנן בנוסח אחר, דהאב והבעל הם בעלים על הנדר ויש להם בעלות על הנדר שלא יחול יותר מכפי הפרתו, ושפיר הוי חסרון מתחילת הנדר.

נערה המאורסה פרק עשירי נדרים

גמ א טושיע ר"י סימן
לכח ספק ז'
ב ג טושיע ר"י סימן
א ג טושיע ר"י סימן
ט ב א
ב ד ה מ י פ י"ג מ"ה'
ל אין נמש טושיע ר"י סימן
לכל ספק ז'
ג ו ד מ י פ י"ג מ"ה'
נדרים ה"ל מ סמנ לאין
רענ טושיע ר"י סימן לכל
ספק ז' וכל:
סד ה מ י פ י"ג מ"ה'
טושיע טס ספק ז'
סז ה מ י פ י"ג מ"ה'
ה סמנ ה"ל מ סמנ לאין
ה סמנ לאין מל טושיע
ר"י סימן לכל סמנ לאין
לכח ספק ג'

תורה אור השלם
א ובי תהליך לנידן לא
יתקן זה ק"מ:
והריהו גמ. ג.
ב ודבר משה אל
ראש הצהלות לבני
ישראל לאמר זה הנה
אשר צוה יי' וכו' (ויקרא יב.)

הנהגות וציונים
א [ג] גיל רבא (גליות):
ב ובלילה
ג וקרבנים ושבטת.
ד וביא ברב אלפס טוק
שנת דף עה ע"ב
ה (גמרא י"ג) (חבר באן
תנא: ע"י ר"ן וא אסתר
דכרביה דלעיל בספר
תנאיתא ואתן שתי
נקודות שנדרסו אתר
דבריו קיימין
בטעמא (גליות: ד) לו
בחרבה כצ"ל (בארות
המים: ט) ואי אסר
בפירוש יחודי ויטעם
שיקין ליה כצ"ל
(הגוי"ס וצ"ל בב"ח):
ו [ז] וכן גרסת התוס'
בפירוש סדן צ"ל התוס'
כגרי רש"י וע"ש
(גליות):

תוספות כתב די
אוי"ט היבב נשאין
גדרים עומד יחודי
ובי"ד ביה לא אפי' היה
אפשר ליה מבשר
יום. וכלל טעם לנידן
השנה: ר"ג סבר אין
פוחחין בחרשה. לכי
היה (פי' גליל כל) אל
לך למלוא לך פתח סוף
הנהגה ממליטה ונשאת
הנהגה עומד ונשאת
נדרים: טושיע ר"י סימן
לכל ספק ז' וכל:
גמ א טושיע ר"י סימן
לכח ספק ז'
ב ג טושיע ר"י סימן
א ג טושיע ר"י סימן
ט ב א
ב ד ה מ י פ י"ג מ"ה'
ל אין נמש טושיע ר"י סימן
לכל ספק ז'
ג ו ד מ י פ י"ג מ"ה'
נדרים ה"ל מ סמנ לאין
רענ טושיע ר"י סימן לכל
ספק ז' וכל:
סד ה מ י פ י"ג מ"ה'
טושיע טס ספק ז'
סז ה מ י פ י"ג מ"ה'
ה סמנ ה"ל מ סמנ לאין
ה סמנ לאין מל טושיע
ר"י סימן לכל סמנ לאין
לכח ספק ג'

בקיטונא דבי רב. נהדר של בית המדרש: ה"ג ר"ג סבר אין פוחחין בחרשה. אלל כן נקרא למלוא פתח ממוך הנדר ולפי שצריך לעיניו נפתחה יד מן החומר וישב: ורב נהפך סבר פוחחין בחרשה. הלכך אפילו מעומד. ולא פירש כן רש"י ו"ל נפקה הדר (עמומן

בקיטונא דבי רב עומד יחודי ובלילה אמר רב^ה אמר רב נחמן^ה הלכה נשאלין נדרים עומד יחודי ובלילה ובשבת ובקרבנים^ה ואפי' היה להן פנאי מבוער יום עומד^ה והתניא ידר ר"ג גזן החומר ונכתוב וישב והתיר לו נדרו רבן גמליאל סבר^ה (ט) פוחחין בחרשה מיעקר נדר^ה בעיניו ובעי עיניו^ה אהכי ישב ורב נחמן סבר^ה אין פוחחין בחרשה^ה ואפילו מעומד א"ל רבא לרב נחמן חזי מר האי מרבנן דאתא ממערבא ואמר איזדקיך ליה רבנן לבריה דרב הונא בר אבין ושרו ליה נדריה ואמרו ליה זיל ובעי רבמי על נפשך דרשאת דתני רב דימי אחוה דרב ספרא^ה כ"ל הנודר^ה אע"פ שהוא מקיימו נקרא חוטא אמר רב זביד מאי קרא^ה וכי תחדל לנדרו לא יהיה כן חטא קרא^ה וכל חללת איכא חטא תנאי^ה האומר לאשתו כל נדרים שחדורי אי אפשר שחדורי אין זה נדר לא אמר כלום ה"פה עשית ואין כמותך ואם לא נדרת מדיך אני דבריו קיימין:

והתניא. נמסכת עירובין (דף סד:): ידר ר"ג וישב בו. אלמלא דעבי ישיבה: ר"ג סבר פוחחין בחרשה. לנריך החכם לפתוח לו^ה נחמתה הנדר ולהעמיד תחילת הנדר געשות ביה מתחרט על כן דלמרינן^ה אלו היו עשרה בני אלס שפיסיין צוהוה שעה דהשאב עקר ליה לנדריה לגמרי לכמתן דלה היו נדר דמי הלכך הואיל ולא אפשר ציבורי אי לאו דמיעקר נדרא צעי עיניו טפי למיעקרי ואהכי ישב: ורב נחמן סבר אין פוחחין בחרשה. ואי לא אמר צפורי מחרטונא (ג) [ל] צפורי ליהולא צעי לעיניו ויכול להסר אפילו מעומד: ואמרו ליה ז"ל בני רחמי אנשך. כך פתחו לו נדרים: דא א"ל חלית. אלל נדרת לית כן חטא: אי אפשר שחדורי א"ל אמר ב"ב. לכן הפרה גלשון הוס: ואם נא לקיימו ואמר לה יפה עשית שנדרת ואין כמותך אשה חשונה לפי שנדרת ואם לא נדרת אני הייתי מדיך שכל כך ישר בעיני: דבריו קיימין. לך קיום גדול מזה: מ"י ואכ"ל מ"י ושתי. להכי נקט הכי משום דהווי נדרים שיש צהס עיניו נפש וזכרי צהס נתינו: וצריך שיבטל ב"ב. שלאמר בלגז מופר לני: חכם שאמר ב"שון בע"ל. מופר לך: ובע"ל שאמר ב"שון חכם. מותר לך: זה

והתניא. נמסכת עירובין (דף סד:): ידר ר"ג וישב בו. אלמלא דעבי ישיבה: ר"ג סבר פוחחין בחרשה. לנריך החכם לפתוח לו^ה נחמתה הנדר ולהעמיד תחילת הנדר געשות ביה מתחרט על כן דלמרינן^ה אלו היו עשרה בני אלס שפיסיין צוהוה שעה דהשאב עקר ליה לנדריה לגמרי לכמתן דלה היו נדר דמי הלכך הואיל ולא אפשר ציבורי אי לאו דמיעקר נדרא צעי עיניו טפי למיעקרי ואהכי ישב: ורב נחמן סבר אין פוחחין בחרשה. ואי לא אמר צפורי מחרטונא (ג) [ל] צפורי ליהולא צעי לעיניו ויכול להסר אפילו מעומד: ואמרו ליה ז"ל בני רחמי אנשך. כך פתחו לו נדרים: דא א"ל חלית. אלל נדרת לית כן חטא: אי אפשר שחדורי א"ל אמר ב"ב. לכן הפרה גלשון הוס: ואם נא לקיימו ואמר לה יפה עשית שנדרת ואין כמותך אשה חשונה לפי שנדרת ואם לא נדרת אני הייתי מדיך שכל כך ישר בעיני: דבריו קיימין. לך קיום גדול מזה: מ"י ואכ"ל מ"י ושתי. להכי נקט הכי משום דהווי נדרים שיש צהס עיניו נפש וזכרי צהס נתינו: וצריך שיבטל ב"ב. שלאמר בלגז מופר לני: חכם שאמר ב"שון בע"ל. מופר לך: ובע"ל שאמר ב"שון חכם. מותר לך: זה

והתניא. נמסכת עירובין (דף סד:): ידר ר"ג וישב בו. אלמלא דעבי ישיבה: ר"ג סבר פוחחין בחרשה. לנריך החכם לפתוח לו^ה נחמתה הנדר ולהעמיד תחילת הנדר געשות ביה מתחרט על כן דלמרינן^ה אלו היו עשרה בני אלס שפיסיין צוהוה שעה דהשאב עקר ליה לנדריה לגמרי לכמתן דלה היו נדר דמי הלכך הואיל ולא אפשר ציבורי אי לאו דמיעקר נדרא צעי עיניו טפי למיעקרי ואהכי ישב: ורב נחמן סבר אין פוחחין בחרשה. ואי לא אמר צפורי מחרטונא (ג) [ל] צפורי ליהולא צעי לעיניו ויכול להסר אפילו מעומד: ואמרו ליה ז"ל בני רחמי אנשך. כך פתחו לו נדרים: דא א"ל חלית. אלל נדרת לית כן חטא: אי אפשר שחדורי א"ל אמר ב"ב. לכן הפרה גלשון הוס: ואם נא לקיימו ואמר לה יפה עשית שנדרת ואין כמותך אשה חשונה לפי שנדרת ואם לא נדרת אני הייתי מדיך שכל כך ישר בעיני: דבריו קיימין. לך קיום גדול מזה: מ"י ואכ"ל מ"י ושתי. להכי נקט הכי משום דהווי נדרים שיש צהס עיניו נפש וזכרי צהס נתינו: וצריך שיבטל ב"ב. שלאמר בלגז מופר לני: חכם שאמר ב"שון בע"ל. מופר לך: ובע"ל שאמר ב"שון חכם. מותר לך: זה

בקיטונא. הדר קטן של בית המדרש (שבת סו.). פוחחין בחרשה. לך למכס למלוא פתח לסוף סוף ל פוחחין פה לעבר לנדרת כן לא נדרתי ואילו הייתי יודע שכן הוא לא הייתי נדר ומלא נדר עיקר מלאו. אין פוחחין בחרשה. אין לך לפתוח לו נדרים אלל החכם עוקין אפי"ס שליט מול ל טעם עוקיה רבן גמליאל סבר נמאן דלמר פוחחין לנריך הלכך יסוב דעתה למכס איהו פתח תנאל ל (עירובין יב.) ובי תחדל לנדרו לא יהיה כן חטא. ממלא דלי נדר ועבר ליה אילת טעם (דמי כב.). זה הדרב. מעטת הוא לומר בשבת גלשון מהרה נע"ל (ואל) נשכחן הפרה גלשון חמנו כלן ואם הלכו אין מותר ואין מופר ובכרביה ל. ג.

פירוש הרא"ש

בקיטונא דבי רב. מדר. יפא הנדרה מתמנעין ועל לקונוא (נדרים טז.) ר"ג סבר אין פוחחין בחרשה. אלל כן נקרא למלוא פתח סוף הנהגה ממליטה ונשאת הנדר מעיקרו הלכך יד נחמטעק לנכ צוהינה כמו דין: חזי סב דא מרבנן בו. מה סה מקפדין על טדי נדרים: הכי רש"י נחמטעק האומר לאשתו כ"ל נדרים שחדורי אי אפשר ביה אין כאן נדר א"ל אמר ב"ב. לכן הפרה גלשון חכם. מותר לך: זה

והתניא. נמסכת עירובין (דף סד:): ידר ר"ג וישב בו. אלמלא דעבי ישיבה: ר"ג סבר פוחחין בחרשה. לנריך החכם לפתוח לו^ה נחמתה הנדר ולהעמיד תחילת הנדר געשות ביה מתחרט על כן דלמרינן^ה אלו היו עשרה בני אלס שפיסיין צוהוה שעה דהשאב עקר ליה לנדריה לגמרי לכמתן דלה היו נדר דמי הלכך הואיל ולא אפשר ציבורי אי לאו דמיעקר נדרא צעי עיניו טפי למיעקרי ואהכי ישב: ורב נחמן סבר אין פוחחין בחרשה. ואי לא אמר צפורי מחרטונא (ג) [ל] צפורי ליהולא צעי לעיניו ויכול להסר אפילו מעומד: ואמרו ליה ז"ל בני רחמי אנשך. כך פתחו לו נדרים: דא א"ל חלית. אלל נדרת לית כן חטא: אי אפשר שחדורי א"ל אמר ב"ב. לכן הפרה גלשון הוס: ואם נא לקיימו ואמר לה יפה עשית שנדרת ואין כמותך אשה חשונה לפי שנדרת ואם לא נדרת אני הייתי מדיך שכל כך ישר בעיני: דבריו קיימין. לך קיום גדול מזה: מ"י ואכ"ל מ"י ושתי. להכי נקט הכי משום דהווי נדרים שיש צהס עיניו נפש וזכרי צהס נתינו: וצריך שיבטל ב"ב. שלאמר בלגז מופר לני: חכם שאמר ב"שון בע"ל. מופר לך: ובע"ל שאמר ב"שון חכם. מותר לך: זה

והתניא. נמסכת עירובין (דף סד:): ידר ר"ג וישב בו. אלמלא דעבי ישיבה: ר"ג סבר פוחחין בחרשה. לנריך החכם לפתוח לו^ה נחמתה הנדר ולהעמיד תחילת הנדר געשות ביה מתחרט על כן דלמרינן^ה אלו היו עשרה בני אלס שפיסיין צוהוה שעה דהשאב עקר ליה לנדריה לגמרי לכמתן דלה היו נדר דמי הלכך הואיל ולא אפשר ציבורי אי לאו דמיעקר נדרא צעי עיניו טפי למיעקרי ואהכי ישב: ורב נחמן סבר אין פוחחין בחרשה. ואי לא אמר צפורי מחרטונא (ג) [ל] צפורי ליהולא צעי לעיניו ויכול להסר אפילו מעומד: ואמרו ליה ז"ל בני רחמי אנשך. כך פתחו לו נדרים: דא א"ל חלית. אלל נדרת לית כן חטא: אי אפשר שחדורי א"ל אמר ב"ב. לכן הפרה גלשון הוס: ואם נא לקיימו ואמר לה יפה עשית שנדרת ואין כמותך אשה חשונה לפי שנדרת ואם לא נדרת אני הייתי מדיך שכל כך ישר בעיני: דבריו קיימין. לך קיום גדול מזה: מ"י ואכ"ל מ"י ושתי. להכי נקט הכי משום דהווי נדרים שיש צהס עיניו נפש וזכרי צהס נתינו: וצריך שיבטל ב"ב. שלאמר בלגז מופר לני: חכם שאמר ב"שון בע"ל. מופר לך: ובע"ל שאמר ב"שון חכם. מותר לך: זה

והתניא. נמסכת עירובין (דף סד:): ידר ר"ג וישב בו. אלמלא דעבי ישיבה: ר"ג סבר פוחחין בחרשה. לנריך החכם לפתוח לו^ה נחמתה הנדר ולהעמיד תחילת הנדר געשות ביה מתחרט על כן דלמרינן^ה אלו היו עשרה בני אלס שפיסיין צוהוה שעה דהשאב עקר ליה לנדריה לגמרי לכמתן דלה היו נדר דמי הלכך הואיל ולא אפשר ציבורי אי לאו דמיעקר נדרא צעי עיניו טפי למיעקרי ואהכי ישב: ורב נחמן סבר אין פוחחין בחרשה. ואי לא אמר צפורי מחרטונא (ג) [ל] צפורי ליהולא צעי לעיניו ויכול להסר אפילו מעומד: ואמרו ליה ז"ל בני רחמי אנשך. כך פתחו לו נדרים: דא א"ל חלית. אלל נדרת לית כן חטא: אי אפשר שחדורי א"ל אמר ב"ב. לכן הפרה גלשון הוס: ואם נא לקיימו ואמר לה יפה עשית שנדרת ואין כמותך אשה חשונה לפי שנדרת ואם לא נדרת אני הייתי מדיך שכל כך ישר בעיני: דבריו קיימין. לך קיום גדול מזה: מ"י ואכ"ל מ"י ושתי. להכי נקט הכי משום דהווי נדרים שיש צהס עיניו נפש וזכרי צהס נתינו: וצריך שיבטל ב"ב. שלאמר בלגז מופר לני: חכם שאמר ב"שון בע"ל. מופר לך: ובע"ל שאמר ב"שון חכם. מותר לך: זה

והתניא. נמסכת עירובין (דף סד:): ידר ר"ג וישב בו. אלמלא דעבי ישיבה: ר"ג סבר פוחחין בחרשה. לנריך החכם לפתוח לו^ה נחמתה הנדר ולהעמיד תחילת הנדר געשות ביה מתחרט על כן דלמרינן^ה אלו היו עשרה בני אלס שפיסיין צוהוה שעה דהשאב עקר ליה לנדריה לגמרי לכמתן דלה היו נדר דמי הלכך הואיל ולא אפשר ציבורי אי לאו דמיעקר נדרא צעי עיניו טפי למיעקרי ואהכי ישב: ורב נחמן סבר אין פוחחין בחרשה. ואי לא אמר צפורי מחרטונא (ג) [ל] צפורי ליהולא צעי לעיניו ויכול להסר אפילו מעומד: ואמרו ליה ז"ל בני רחמי אנשך. כך פתחו לו נדרים: דא א"ל חלית. אלל נדרת לית כן חטא: אי אפשר שחדורי א"ל אמר ב"ב. לכן הפרה גלשון הוס: ואם נא לקיימו ואמר לה יפה עשית שנדרת ואין כמותך אשה חשונה לפי שנדרת ואם לא נדרת אני הייתי מדיך שכל כך ישר בעיני: דבריו קיימין. לך קיום גדול מזה: מ"י ואכ"ל מ"י ושתי. להכי נקט הכי משום דהווי נדרים שיש צהס עיניו נפש וזכרי צהס נתינו: וצריך שיבטל ב"ב. שלאמר בלגז מופר לני: חכם שאמר ב"שון בע"ל. מופר לך: ובע"ל שאמר ב"שון חכם. מותר לך: זה

תוספות כתב די
אוי"ט היבב נשאין
גדרים עומד יחודי
ובי"ד ביה לא אפי' היה
אפשר ליה מבשר
יום. וכלל טעם לנידן
השנה: ר"ג סבר אין
פוחחין בחרשה. לכי
היה (פי' גליל כל) אל
לך למלוא לך פתח סוף
הנהגה ממליטה ונשאת
הנהגה עומד ונשאת
נדרים: טושיע ר"י סימן
לכל ספק ז' וכל:
גמ א טושיע ר"י סימן
לכח ספק ז'
ב ג טושיע ר"י סימן
א ג טושיע ר"י סימן
ט ב א
ב ד ה מ י פ י"ג מ"ה'
ל אין נמש טושיע ר"י סימן
לכל ספק ז'
ג ו ד מ י פ י"ג מ"ה'
נדרים ה"ל מ סמנ לאין
רענ טושיע ר"י סימן לכל
ספק ז' וכל:
סד ה מ י פ י"ג מ"ה'
טושיע טס ספק ז'
סז ה מ י פ י"ג מ"ה'
ה סמנ ה"ל מ סמנ לאין
ה סמנ לאין מל טושיע
ר"י סימן לכל סמנ לאין
לכח ספק ג'

יא א מ"י פ"א מ"א
מ"א מ"א מ"א
ב ב מ"י פ"א מ"א
ג ג מ"י פ"א מ"א
ד ד מ"י פ"א מ"א

(א) [תוספתא פקד ג']
(ב) [לעיל ע"ג מ"ד ס"א]
(ג) [לעיל ע"ג מ"ד ס"א]
(ד) [מ"ד מ"ד ס"א]
(ה) [מ"ד מ"ד ס"א]
(ו) [מ"ד מ"ד ס"א]
(ז) [מ"ד מ"ד ס"א]
(ח) [מ"ד מ"ד ס"א]
(ט) [מ"ד מ"ד ס"א]
(י) [מ"ד מ"ד ס"א]

נוסחת הריב"ן

(א) דלמך יעשה פי כסיו:
(ב) דלמך יעשה פי כסיו:
(ג) דלמך יעשה פי כסיו:
(ד) דלמך יעשה פי כסיו:
(ה) דלמך יעשה פי כסיו:
(ו) דלמך יעשה פי כסיו:
(ז) דלמך יעשה פי כסיו:
(ח) דלמך יעשה פי כסיו:
(ט) דלמך יעשה פי כסיו:
(י) דלמך יעשה פי כסיו:

הנהגות הב"ח

(א) ב"ח יעשה פי כסיו:
(ב) ב"ח יעשה פי כסיו:
(ג) ב"ח יעשה פי כסיו:
(ד) ב"ח יעשה פי כסיו:
(ה) ב"ח יעשה פי כסיו:
(ו) ב"ח יעשה פי כסיו:
(ז) ב"ח יעשה פי כסיו:
(ח) ב"ח יעשה פי כסיו:
(ט) ב"ח יעשה פי כסיו:
(י) ב"ח יעשה פי כסיו:

הנהגות מהר"ב
דגשבורג

א"י כ"י ע"י לעיל דף י"ג
פ"א רש"י ד"ה ט"ו
שפירא ר"י ונכ"ח ה"ק
פ"ד מהל' סמ"ק הלכה
א: ב' א' א' א' א' א'
כ"י כ"י כ"י כ"י כ"י
ל"א ד"ה א' א' א' א'
ר"ל (למ"ס ש"ס) א' א'
לפ"ד א' א' א' א'
ד"ל מ"ל א' א' א' א'
ו"ג ד"ה ע"י כ"י כ"י
ה"ה נקט ה"ה כ"י ע"י
ה"ה:

הנהגות וציונים

(א) ש"י לעיל דף י"ג
(ב) ש"י לעיל דף י"ג
(ג) ש"י לעיל דף י"ג
(ד) ש"י לעיל דף י"ג
(ה) ש"י לעיל דף י"ג
(ו) ש"י לעיל דף י"ג
(ז) ש"י לעיל דף י"ג
(ח) ש"י לעיל דף י"ג
(ט) ש"י לעיל דף י"ג
(י) ש"י לעיל דף י"ג

ר"י נזירה כו' וה"ה צמתימן א' לא^א פי כפיו אלא פי נזיר
ושערי נזיר לא אמר כלום דלפ"ן הגשמה תלויה ט'
בעל מיעקב קא עקר. מיעקב קא עקר. מיעקב קא עקר. מיעקב קא עקר.
כאלו לא חל מעולם כמו חכס שעוקר הגדר מעקרו' א' ו

מיגו גזיו מופסדה וליכ' הוא דמתבעל
הגדר ועד ההפכה היה מקיים: **א'**
לאמרין יעקב עקר תפירתה נמי
מישמר'א שזרי הוא כאלו לא חל
הגדר מעולם וא' לאמרין מיגו גזיו הוא
מישמר'א ותפירתה אסורה לפי היתיה
הלאסונה כגל דין נזירות עד ההפכה
ושפיר מיתפס' טה שניה והפכת
הלאסונה אינה מעולת לגשיה ועי'
לגבי חכס הותר הגדר הרשאון
המתו' כגל היינו נזירות דחכס עוקר
מעולם אלא בעל שמיפ'ר כגל חרטה
אינו עוקר הגדר מעקרו אלא מיגו
גזיו הוא דנמי למימר דנפקא מינה
אם שמתה מין ונמטמה וגלמה צמוד
ואח"כ היפ'ר לה דל' מיעקב עקר אינה
לוקה וא' מיגו גזיו לוקה וכן לענין
אם נמטמה צבגנו ואח"כ היפ'ר א' אי
מיעקב עקר לא תפ'ר עולת העוף
ואכ"פ וא' מיגו גזיו מנזלה עולת העוף
ואכ"פ שזרי חל הנזירות עד עתה:

אלא ש"מ בע"ז מיעקב עקר.
ובהתרתה הוא תומ' כמותה דלא חל
הגדר מעולם ולכן אינו מיפ'ר דאינו
מיפ'ר לעצמו אלא אחרים מוחלין לו'
ויפ'ר לו' דלא דמי לאחרים דכיון דרשאי'
להפ'ר לעצמו ומיך ה"ר ר"א אליהו
ה"פ"א א"כ מיעקב עקר אינו יכול
להפ'ר דשטיט' קדיש' לה ששם לא
קיים לה לא אלא דיתרו סוס דבר
אל"ף מיגו גזיו א"כ אינו תלוי דנזירות
וכיון שאין תלוי דנזירות ממילא הוא
מופ'ר: **כמאן** דאמר קיים ייבי
דמי א' איתשי' אהקמתו מצי מיפ'ר.
[נמל'ן] ש"מ קיים למי לאמת הוא
דנשאלין על ההקמה דהכי אמר רבי
יוטן נזירים (דף טז):

האשה שגדרה בניור והפרישה
בנהגות חטאת עולה
ושלמים: אם ש"ו היתה בהמה. ה"ה
מנהגות של עגלה: תצא ותרישה
בגדה. כלומר מולין היא כיון שאיפ'ר
לה עגלה ודלמפרש לקמן (דף טז).
דמי [מקנה] לה עגלה מנחל' דלרין
לה כלומר לא היפ'ר לה שזריכה לקרנות נזיר צמתימן נזיר לא מקני'
זריכה כיון שאיפ'ר לה עגלה ואינה זריכה לקרנות נזיר לא מקני'
לה: **אין** ס"ד בע"ז מיעקב קא עקר תיפוק צ"ח"ן. דעקב הגדר
מעיקרו ולא חל הגדר מעולם והי' כאלס המפריש שמתו נזירות
ושאלו לחכס והסירו דתן [לקמן דף טז] דנפקא לתולין:

הרינו ונזיר דכיון דצריכה כפרה. על שזעירה עממה מן היין
שעבר אלעזר הקפר דלמך נזיר מוט' הוא' [הוא] הוא ליה
חטאת (העוף) שמתו בעגלה א"ע"ג דהפ'ר לה לענין [א' חוקר] על
ההטתה דין חטאת אם הטהמה [שלה] היא דגמרה ומקדיש לה:
היב דמי אייבא ד"א היפ'ר א' בע"ז. כלל זריכה למימר דלוקה
דא נזרה היא ופשיט'א הוא דלוקה: א"א פשיט'א דהיפ'ר א'
בע"ז. אחר שמוטמה ואחר שמתה ואפילו הכי לוקה דנזריכה
שמתה דשמתה מין היא נזרה וש"מ העגל מיגו גזיו:

עולם מיעקב עקר. ומייר' שאלו היפ'ר דקמלמך זריכה למימר משום סופג
סופג דסופגת וסופג אלוהי' ליה למימי' לאסוקי מדרי' יהודה דלמך דמי היפ'ר לה עגלה ושמתה ל' לוקה מכת מדרות
ואם דלמך מצי אירי' היפ'ר ר' אחר כך היטה שמתה ונמטמה ואח"כ [שמתה] היפ'ר לה [דלמיה] סופגת כיון דמיעקב
עקר [ו] י"ל דנמשו רבי יהודה נקט הכי דלפילו צביפ'ר ואח"כ שמתה סופגת מכת מדרות א"ע"ג דכבר היפ'ר כיון דלאסור'א נחטווה:

ורמינהו כו' זה הכלל כו'. ופס' ושעיר לא היו דבר שהשגמה תלויה
ט' דלא גזיו לשעיר וחמין לניב שפסמים לא מיימ: אמר רב יהודה
דאמר ר' [הבי יעשה פי כפיו מין]. דהואיל דפרש' הכי הי' נזיר:
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא

אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא

אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא

אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא

אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא
אמר ר' הריני נזירה ושמע בעלה ואמר ואני שניה נזירין ואינו יבוא

ההפכה
ההפכה
ההפכה
ההפכה
ההפכה
ההפכה
ההפכה
ההפכה
ההפכה
ההפכה

ההפכה
ההפכה
ההפכה
ההפכה
ההפכה
ההפכה
ההפכה
ההפכה
ההפכה
ההפכה

הפלאה. הלכות נדרים פי"ב

שנת וכו' ואמרין עלה מ"ט דמ"ק אמר קרא ביום שמעו ולמ"ק הא כתיב מיום אל יום
 אלוטריין דלי ביום שמעו הוה אמילא ביממא אין בליליא לא כתיב מיום אל יום:
מז נדרה ושהתה כמה ימים וכו'. וזו מנואל מן הכמוס דלולין נתר שמיעה ולא
 כתר זמן הנדר ומוסקס הוא:

מז יז נדרה ושהתה כמה ימים וכו'. נקרה מאורסה שנדרה ושמע אביה
 והפר וכו':
יח שמע הבעל או האב ושחק כרי לצערה וכו'. מסקנא דגמ' ס"פ נערה מאורסה
 (דף ע"ח:): וכחז הר"ן דשוקק ע"מ לקיים לאלתר שזו אינו יכול להפר אפי'
 זו ביום: נדרה והפר לה האב או הבעל וכו'.

יז נערה המאורסה וכו'. כחז הסמ"ג דהכי
 משמע נתוספתה וכן בגמרא שלנו
 צ"פ נערה המאורסה אומר כגון דלא שמע הארוס
 ושמע האב וכו' ביום מתייחד הארוס מפר מכלא
 ואילך לא מתייחד ע"כ. ואיברא דלפי גרסא זו
 הכי משמע אכל בפסחים שלנו כחז דבו ביום
 הוא דמתייחד מפר אב מכלא ואילך לא מתייחד
 כלומר כיון שלא שמע הבעל והאב לא הפר לא
 נראה לארוס וכיון שנתגרשה נמרוקן רשות אכל
 האב וכו' ביום מתייחד מפר מכלא ואילך לא מתייחד
 מפר ולפיכך פסקו הרמב"ן והרא"ש שכל אחד
 מפר ביום שמעו משה"ה הולך להויח מן
 הכמוס דבעל אינו מפר אלא ביום שמעו האב
 והאב אינו מפר אלא ביום שמעו הבעל:

יח נדרה ושהתה כמה ימים וכו'. נקרה מאורסה שנדרה ושמע אביה
 והפר וכו':
יח נדרה ושהתה כמה ימים וכו'. נקרה מאורסה שנדרה ושמע אביה
 והפר וכו':
יח נדרה ושהתה כמה ימים וכו'. נקרה מאורסה שנדרה ושמע אביה
 והפר וכו':
יח נדרה ושהתה כמה ימים וכו'. נקרה מאורסה שנדרה ושמע אביה
 והפר וכו':

יח שמע האב או הבעל ושחק וכו'. פ'
 נערה המאורסה א"ר מנינא השוקק
 ע"מ למיקט מפר אפילו מחלן ועד עשרה ימים
 ואחזבה מכמה ממתייחד ומסקנא דהשוקק ע"מ
 למיקט או שותק קסם אינו מפר אלא בו ביום
 אכל השוקק ע"מ לקיים אינו מפר אפילו בו ביום:
 נדרה והפר לה וכו'. פ' מי שאמר האשה שנדרה
 בניזר וכו' ומקיים בה ר' יהודה אומר אם אינה
 סופגת את הארבעים תספוג מכת מרדות ומימי
 לה מקרא דכתיב אשה הפרס וה' יטלה לה מלמד
 שהיא לריכה כפרה וקליחה:

כא נדרה אשתו וסבור שנדרה בתו וכו'
 עד סוף הפרק. משנה סס (דף
 פ"א):

יח נדרה ושהתה כמה ימים וכו'. נקרה מאורסה שנדרה ושמע אביה
 והפר וכו':
 רישא דהך דמתייחד על נדרה וכו'. היינו
 בניזר ויהיה שומה ביין ומיטמאה למתים הרי
 זו סופגת את הארבעים ומתייחד למימרה אלא ודאי
 אפילו שהפר לה הבעל בו ביום דבעל מיגז גיז
 משמע נדרה ואילך ולא מעיקרא:
ב שמע נדרה ושחק וכו'. פ' ואלו נדרים
 נמשכה יודע אני שיש נדרים אכל
 אינו יודע שיש מפירים יפר יודע אני שיש מפירין
 אכל אינו יודע שזה נדר ר"מ אומר לא יפר
 ומכ"כ יפר ומפרס רבינו יפר אפילו אחר כמה
 ימים דיום ידעיה כיום שמיעה דמקלמ ידעיה
 לא הויה ידעיה הלכך אם הפר ביום השמיעה אינו
 מופר כיון דלא ידע שזה נדר. כן נ"ל מדעת
 רבינו שכתב ושעת ידעיתו כאלו היא שעת הנדר
 ולא הקדים ההפדה לנדר לא אמר כלום:
כא נדרה אשתו וסבור שהיא בתו וכו'.
 שם נמשכה כל התלויות שכתב
 רבינו ומקיים בה הרי זה יחזור ויפר. ומשמע
 דלע"ג דהפר ככר חוזר ומפר ביום הידעיה כולו
 וילף לה מדכתיב יניח אותה דוקא הוא דבעין שיהא מפר לשם אותה הנודרת דוקא וה"ה דבעין לשם הנדר דכתיב ושמע אביה את נדרה:

ושמע אישה והחריש לה וגו'
יח שמע האב או הבעל ושחק כרי לצערה אע"פ שלא היה בלבו לקיים נדרה הואיל
 ועבר היום ולא הפר ולא בטל נתקיימו נדריה. נדרה והפר לה האב או הבעל והיא לא
 ידעה שהפר ועברה על נדרה או על שביעותה בודון הרי זו פטורה ואע"פ שנתכוונה
 לאסור הואיל ונעשה ההיתר פטורה ועל זה נאמר וה' יסלח לה כי הניא אביה אותה.
 ומכין אותה מכת מרדות מפני שנתכוונה לאיסור: **יח נדרה** ושהתה כמה ימים וכו'. נקרה מאורסה שנדרה ושמע אביה
 והפר וכו':
 שיפר לה אביה או בעלה אע"פ ששמע בו ביום והפר לה הרי זה חייבה על דבר שעברה
 בו. אם מלקות מלקות ואם קרבן קרבן: **ב** ישמע נדרה ושחק מפני שלא היה יודע
 שיש לאב או לבעל להפר. או שידע שיש להם להפר אבל לא ידע שנדר זה צריך הפרה
 ולאחר זמן ידע הרי זה יפר ושעת ידעיתו כאילו היא שעת הנדר או שעת שמועתו ויפר
 כל היום: **כא נדרה** אשתו וסבור שהיא בתו והפר לה על דעת שנדרה קרבן. אסרה עצמה בתאנים
 נדרה בניזר וסבור שנדרה בקרבן והפר לה על דעת שנדרה קרבן. אסרה עצמה בתאנים
 וסבור [שאסרה עצמה] בענבים והפר לה על דעת שנדרה לאסור [עצמה] בענבים צריך
 לחזור ולהפר כשידע הנדר והנודרת לשם הנודרת הזאת ולשם הנדר הזה שנאמר לא
 הניא אביה אותה לנודרת עצמה ואומר ושמע אביה את נדרה עד שידע אי זה נדר
 נדרה ויש לו להפר אותו כל יום הידעיה:

א שם נצטר ונכמ"ג: ב שם נכמ"ג ופ"י י' יוסקין דף פ"א: ג נכמ"ג שם ונצטר שם: ד שם נצטר ונכמ"ג:
 וילף לה מדכתיב יניח אותה דוקא הוא דבעין שיהא מפר לשם אותה הנודרת דוקא וה"ה דבעין לשם הנדר דכתיב ושמע אביה את נדרה:

לחם משנה

יז נדרה ושהתה כמה ימים וכו'. נקרה מאורסה שנדרה ושמע אביה
 והפר וכו':
יח נדרה ושהתה כמה ימים וכו'. נקרה מאורסה שנדרה ושמע אביה
 והפר וכו':
כא נדרה אשתו וסבור שהיא בתו וכו'. עד סוף הפרק. משנה סס (דף
 פ"א):
 שם נמשכה כל התלויות שכתב
 רבינו ומקיים בה הרי זה יחזור ויפר. ומשמע
 דלע"ג דהפר ככר חוזר ומפר ביום הידעיה כולו
 וילף לה מדכתיב יניח אותה דוקא הוא דבעין שיהא מפר לשם אותה הנודרת דוקא וה"ה דבעין לשם הנדר דכתיב ושמע אביה את נדרה:

יז נדרה ושהתה כמה ימים וכו'. נקרה מאורסה שנדרה ושמע אביה
 והפר וכו':
יח נדרה ושהתה כמה ימים וכו'. נקרה מאורסה שנדרה ושמע אביה
 והפר וכו':
כא נדרה אשתו וסבור שהיא בתו וכו'. עד סוף הפרק. משנה סס (דף
 פ"א):
 שם נמשכה כל התלויות שכתב
 רבינו ומקיים בה הרי זה יחזור ויפר. ומשמע
 דלע"ג דהפר ככר חוזר ומפר ביום הידעיה כולו
 וילף לה מדכתיב יניח אותה דוקא הוא דבעין שיהא מפר לשם אותה הנודרת דוקא וה"ה דבעין לשם הנדר דכתיב ושמע אביה את נדרה:

משנה למלך

יח ומכין אותה מכת מרדות כו'. ה"ה דכתיב יניח אותה דוקא וה"ה דבעין לשם הנדר דכתיב ושמע אביה את נדרה:
 אהא אלא לפרש דכתיב יניח אותה דוקא וה"ה דבעין לשם הנדר דכתיב ושמע אביה את נדרה:
 ד"ה לפרש דכתיב יניח אותה דוקא וה"ה דבעין לשם הנדר דכתיב ושמע אביה את נדרה:

יח ומכין אותה מכת מרדות כו'. ה"ה דכתיב יניח אותה דוקא וה"ה דבעין לשם הנדר דכתיב ושמע אביה את נדרה:
 אהא אלא לפרש דכתיב יניח אותה דוקא וה"ה דבעין לשם הנדר דכתיב ושמע אביה את נדרה:
 ד"ה לפרש דכתיב יניח אותה דוקא וה"ה דבעין לשם הנדר דכתיב ושמע אביה את נדרה:

מגדל עז

יח נדרה ושהתה כמה ימים וכו'. נקרה מאורסה שנדרה ושמע אביה
 והפר וכו':
יח נדרה ושהתה כמה ימים וכו'. נקרה מאורסה שנדרה ושמע אביה
 והפר וכו':
כא נדרה אשתו וסבור שהיא בתו וכו'. עד סוף הפרק. משנה סס (דף
 פ"א):

שם נמשכה כל התלויות שכתב
 רבינו ומקיים בה הרי זה יחזור ויפר. ומשמע
 דלע"ג דהפר ככר חוזר ומפר ביום הידעיה כולו
 וילף לה מדכתיב יניח אותה דוקא הוא דבעין שיהא מפר לשם אותה הנודרת דוקא וה"ה דבעין לשם הנדר דכתיב ושמע אביה את נדרה:

סימן ב"ו

א) דף ב"מ [ע"ב] כדרב פנחס וכו' בל הנודרת על דעת בעל נודרת. ונדה (מ"ו ע"ב) מיימין להא דרז פנחס לענין קטנה, דנישואיה דרזנן ונדה לאורייתא, ומ"מ מיפר בעל. ובתוס' שם [ד"ה כדרב פנחס] הקשו, א"כ אמאי נכתב בפרשת נדרים דבעל מיפר לאשתו, הא אפילו אינה אשתו, כגון הכא, מיפר משום נודרת על דעתו. ותירו דאכטריך לענין שאם אמר קיים ליכי שאינו יכול להפר. א"נ, משום דאמר רחמנא בעל מיפר, קאמר לעולם על דעתו היא נודרת וכו', מ"מ היא סבורה שצידו להפר ונודרת על דעתו עכ"ל. והנה לפירוש הראשון על כרחק ז"ל דליכא שום נפק"מ, דאל"ה אכתי אינטריך קרא. וקשה דהא נפק"מ היכא שאמרה בפירוש שאינה נודרת על דעתו. אמנם עיין צריטצ"א גיטין (דף פ"ג ע"ב) שכתב דאפילו אמרה בפירוש ג"כ יכול להפר, חדא משום דאין סהדי שנודרת על דעתו אפילו אומרת שאינה נודרת על דעתו, ועוד דלא פליג רחמנא זין היכא שנודרת על דעתו או לא. וסברא הראשונה היא לפי תירוצו הראשון שבתוס' [וכעין סברא השנייה נמצא בתוס' יבמות (דף ו' ע"א) ד"ה שכן הכשר מזה וכו', ואור"י דכבוד אב, אפילו עוסק בגוף מזה לא דחי, דככל ענין קא פסיק שלא ישמע לו. והיינו, משום דרוב עניני כבוד רגילים להיות ע"י הכשר מזה, קאמר רחמנא דלא דחי בכל ענין עיי"ש. והיינו דג"כ דלאורייתא שייך לא פלוג], וא"כ שוב אין נפק"מ ולא אינטריך קרא. [אלא דאכתי נפק"מ היכא דלא ידעה כלל שיש לה בעל, שקידשה אציה שלא מדעתה, ואינטריך קרא להכי, ו"ע].

ב) נמצא דלפירוש הא' ליכא רק הך דינא נודרת על דעתו, ולתירוצו השני תרתי איתנייהו, הך נודרת על דעתו וגם גזיה"כ דיכול להפר אפילו היכא שאינה נודרת על דעתו. אמנם הר"ן בנדרים (ע"ג ע"ב [ד"ה ואיכא דילפי]) כתב: ואיכא דילפי מינה דמי שנדר ע"ד חצירו מצי מיפר, דלא גרע מפרש חצירו מסתם דבעל וכו'. וזו אללי שגגת הוראה, דהא אע"ג דאמר על דעת בעלה היא נודרת, אפ"ה זריך בעל שיפר לה באותו לשון שקצבה לה תורה, וגזיה"כ היא, ומשו"ה אין כל הלשונות [שוין] זו, ואי אמרת וכו' משום דנודר על תנאי דמי וכו' ראוי שתהא נאמרת בכל לשון, אלא ודאי רב פנחס ה"ק, נהי דהפרה דבעל גזיה"כ הוא, מיהו משום הכי זכתה תורה לבעל בהפרת נדרים, משום דע"ד בעלה היא נודרת, הלכך כל שהיא נודרת על דעתו חיילא הך גזיה"כ, אבל נודר ע"ד חצירו דלא חדיה ציה רחמנא מידי, ודאי לא מצי מיפר עכ"ל. ולדבריו תיקשי מהא דיכול להפר בקטנה שנישואיה מדרבנן, וכנראה שהר"ן נוהר מזה צמ"כ "הלכך כל שנודרת על דעתו חיילא הך גזיה"כ". ואולי כונתו, דהמורה ירדה לדעת נשים, שהן חולות

זדעת בעליהן יותר מצאדם אחר [וכעין שכתבו התוס' [כתובות נ"ד ע"ב] דהמורה ירדה לדעת השומרין], ועל גמירת דעת כזה הייתה הגזיה"כ שיוכל להפר, ועל כן צקטנה נשואה, שהיא סבורה שהוא בעלה, היא חולה בדעתו כמו צבעל גמור, ושוב איכא גזיה"כ. אמנם אכתי תיקשי, דהיכא דלא ידעה שיש לה בעל לא תועיל הפרתו, כיון דעיקר גזיה"כ הוא היכא שנודרת ע"ד בעלה, ו"ע.

ב) בגיטין פ"ג [ע"ב]: לא מצינו זה אוסר זה ממיר, והא הפרה דאשה נודרת ובעל ממיר, התם כדרב פנחס עיי"ש. ולפירוש הראשון שבתוס', ודאי ל"ק, ולפירוש השני נמי, י"ל דהוא רק משום לא פלוג, כמש"כ הריטצ"א, אבל לדעת הר"ן תיקשי, דאכתי משום גזיה"כ הוא, והיא אוסרת והוא ממיר:

ג) ולפי"ד תוס' יתבאר דברי הרמב"ם התמוהין פי"ג מנדרים [ה"ב], שאין האב והבעל מתיר כמו החכם אלא עוקר הנדר מעיקרו ומפירו עכ"ל, והוא נגד ההלכות שפסקן הרמב"ם בעצמו, דבעל מיגו גיזי וחכם מעיקר עקר, ועיי"ש בכת"מ ולת"מ. ולפי הנ"ל נראה, דהנה ודאי הא נודרת על דעתו, אינו כמו תנאי, שאם לא ירצה בעלה יתבטל הנדר, דא"כ יתבטל הנדר למפרע. ועל כרחק ז"ל דאינו כמו תנאי, אלא נדר לזמן, עד שימחה בעלה, ונמצא דאף דאין נותר אלא מכאן ולהבא, מ"מ ההיתר הזה לא נאחדש עכשיו, אלא דמעיקרא לא חל האיסור רק עד זמן הפרתו.

ד) ומש"כ הרמב"ם בחכם דהוא מכאן ולהבא, כונתו למ"ש בירושלמי [נדרים פ"ו ה"ד] — הוצא צרא"ש [פ"ו] נדרים [ס"ג] — דעיקר העיקור מכאן ולהבא, ומשו"ה הוי יש לו מתירין עיי"ש. וכונת הירושלמי, דאף שנעקר הנדר למפרע ע"י חכם, אינו כמו נדר בטעות, דאיגלאי מילתא שלא היה כאן נדר מעולם, אינו כן, אלא דגזיה"כ שע"י היתר החכם נאחדשה עתה עקירה למפרע, וא"כ אף דניותר למפרע, אבל העקירה דלמפרע נאחדשה עכשיו. ולהיפך בעל, ההיתר דלהבא היה מתחלתו ולא נאחדשה עתה:

ה) אמנם קשה לפירוש תוס', מהא דמהני הפרה בניירות אשתו [נדרים ג' ע"א], הא אפילו אם תאמר בפירוש שאינה נודרת אלא ליום אחד ג"כ נזירה ל', דאין נזירות פחותה מל' יום. ולפירוש השני ניחא, דהכא מיפר מטעם גזיה"כ. והא דלא פריך צפ' המגרש דמצינו זה אוסר זה ממיר בניירות, י"ל דרק בנדר שהאדם הוא האוסר שייך להקשות זה אוסר זה ממיר, אבל בניירות, האדם אינו מקבל אלא רק קדושת נזירות, אבל האיסורין הן איסורי תורה. אבל לפירוש א' תיקשי.

ו) קשה ממש"כ הרמב"ם פ"ד מהל' נדרים [ה"ח] דבעל מיפר גם נדרי הקדשות, וצריד"ו זיין שם להא דאימא בגמ' [נדרים ע"ח ע"א] נאמר צראשי המטות זה הדבר, ונאמר

משום לאין הולכין בממון אחר הרוב, וזולאי לחוקת השבט לא עדיפא מחוקת מרא קמא. ובתוס' פרק השואל [ב"מ ק' ע"א ד"ה הא מני] צטוגיא דהמחליף פרה צחמור, כתבו לחוקת מרא קמא עדיפא מחוקת הגוף, אף לחוקת הגוף עדיפא מכל החוקות, ומוכח מזה לחוקת מרא קמא היא חוקת ממון, ועדיפא מרובא.

וב"ב לא מהני צתרי ותרי, דגם מוחזק ממש לא מהני צתרי ותרי למ"ד ספיקא דאורייתא, כמש"כ הרמב"ן צטוגיא דתקפו כהן [ב"מ ר' ע"א], הוצא שם צטיטה וצחי הר"ן. והטעם, דא"א להיות שום דין ודאי נגד עדים, ומשו"ה מהניא תפיסה צספיקא דתרי ותרי, אף דצכל ספק ממון, תקפו מוציאין מידו.

ובר"א שם מדצרי הרמב"ן ור"ן דקיי"ל כהך ליטנא דהוא ספיקא דאורייתא, ועיין ברמב"ן ורשב"א קידושין פ' האומר (דף ס"ו ע"א) גבי אמיה דינאי מלכא:

צ ולב"ד דתרי ותרי ספיקא דרצנן ומדאורייתא מהניא חוקה, לכאורה קשה ממ"ש תוס' פ' מרובה [ב"ק ע"ב ב' ד"ה אין] דלא מהניא מיגו צתרי ותרי, דמיגו לא עדיפא מאילו צאו עוד כת עדים, דמאה צתרי, ואמאי מהניא חוקה צתרי ותרי. וי"ל דדוקא צמיגו, שהוא צא לצרר את המעשה, לא מהני צתרי ותרי, דצמקוס עדים א"א להיות שום צירור על המעשה, אבל דין חוקה אינו מטעם צירור, דהא מצינו דין חוקה גם צתרי דסתרי, כגון צשני צצילין [פסחים י' ע"א], וצב' כתי עדים המכחישות זא"ו, דקיי"ל כרצ הונא [ב"ב ל"א ע"ב] דכל אחת צאה צפ"ע ומעידה, ואיזה צירור יש צתרי דסתרי, אלא דגוה"כ דמספק אין מוציאין דבר מחוקתו הראשונה, וזה שייך גם צתרי דסתרי וגם צתרי ותרי:

[מהשמטות] ז"ל רצינו יונה צטיטה (כחצות כ"ו ע"ב):
 דצמקוס תרי ותרי אין הקול מסייע, דלא עדיף קול משני עדים וכו', דתרי כמאה, אבל חוקה מסייעת לעדות, אע"פ שאין שני עדים אחרים המסייעים להם מועילים כלום, שאין כח חוקה מתורת עדות" עכ"ל:
 [ע"כ מהשמטות]

ג) שם [ב' ע"ב] אשה זו בחוקת היתר לשוק עומדת. ובתוס' [ד"ה אשה זו] כתבו דאפילו צגירש ואח"כ כנס איירי, דמוקמינן לערוה צחוקת א"א, והרמב"ן צצידושיו חלק ע"ו. ונראה דאזיל לטעמיה מ"ש צגיטין פרק התקבל [ס"ד ע"א] גבי אסור צכל הנשים צצעולם, והקשו צתוס' [שם ד"ה אסור] דכל הקטנות יאסרו שמה קיבל אציהן קידושין, וצירץ שם הרמב"ן דכל הנשים מותרות, משום דמוקמינן להו צחוקת פנויה וכו', אבל הוא אסור צנשים שיש להן קרובות, לפי שאין חוקה של קרובות שאינו צאות לידון

צשחטוי חוץ זה הדבר, לומר שיש שאלה צהקדש, וצפרשת ראשי המטות כתוב אצ ובעל, ושחטוי חוץ הקדש הוא, ויכולין הבעל והאצ להפר עכ"ל. ומצואר דגם צקדוה"ג מהני הפרה, וצשלמא לפירוש הר"ן א"ש, דכיון דגוה"כ, דהפרה הוא דבר המתיר, שפיר פקעה גם קדוה"ג, אף דקדוה"ג לא פקעה צכדי, מ"מ כיון דהוא דבר המתיר אין זה צכדי, וכמו אשת איש שניתרת צגט. אבל לפירוש תוס' ז"ע, דהא האומר שור זה עולה לי יוס קדוש לעולם, וז"ע. ובריש נדרים (ד' ע"ב): דלמא גצי נדרים הוא דמיפר משום דליה ליה קילוחא, אבל נזירות דאית ליה קילוחא, דאין נזירות פחותה מלי יוס [אימא לא], ועיי"ש בר"ן [ד"ה משום]. ולולי דצריו היה אפשר לומר כנ"ל, דנדר אפשר להיות לזמן ומהני טעמא דנודרת על דעתו, אבל נזירות אי אפשר להיות פחות מלי יוס. והר"ן שלא פירש כן, אזיל לטעמיה דהפרה גוה"כ. ולפירוש שני צצתוס', דתרי איתייהו, ניחא מנזירות ומתקדש, דהתם מטעם גוה"כ, אבל תיקשי מקטנה, דהתם ודאי ליכא רק טעמא דנודרת על דעתו, וא"כ צקטנה לא תועיל הפרתו צנזירות וצהקדש, וצגמ' סתמא קתני דמיפר נדריה, דמשמע אפילו נזירות:

ולפירוש ראשון דטעמא דהפרה הוא רק מטעם דנודרת על דעתו, תיקשי מהא דפליגי [נדרים ע"ב ע"ב] אי מהני שליחות צהפרה, וצקראי פליגי, והא על דעת השליח לא נדרה. ואי נימא דאיכא גילוי דעת מצעל, א"כ אין צורך לדיני שליחות. וי"ל דכיון דצריך לומר צלשון הפרה דוקא, אלמא דגלי קרא דלא סגי בגילוי דעתו, צזה שייך שליחות על לשון הפרה. אלא דהיא גופא תיקשי, למה צריך לשון הפרה דוקא, וזו היא קושיית הר"ן נדרים (ע"ג ע"ב) [ואולי עכשיו דכתיב קרא, היא עושה נדרה עד שיפר צכל דיני הפרה, וז"ע]. ועיין צתוס' גיטין (ל"ה ע"ב) ד"ה אבל:

סימן ב"ז

א) דף ל"א [ע"א] צהא דאיפליגו תרי ליטני צתרי ותרי, אי הוה ספיקא דאורייתא או דרצנן, מצואר צגמ' דלמ"ד ספיקא דאורייתא לא מהניא גם חוקת מרא קמא דממון. ולכאורה היה נראה מזה לחוקת מרא קמא היא מטעם חוקה דמעיקרא, כמו חוקת איסור וכדומה, ומשו"ה לא מהניא צתו"ת למ"ד ספיקא דאורייתא, דאי נימא דהיא חוקת ממון, למה לא תועיל צתו"ת. וכבר נסתפק צזה צקונטרס הספיקות [כגל א' ס' ה"ג]. וצשב שמעתתא [ש"ד פכ"ד] כתב לקושטא דמילתא דרובא עדיף מחוקת מרא קמא, אבל מדצרי הרא"ש פ"צ דקידושין (מ"ה ע"ב) [ס' ח] גצי נתקדשה לדעת אציה וניסת שלא מדעתו, מצואר דרובא לא מהני לענין ירושה, להוציא מחוקת השבט,

סימן מח

בענין התרת חכם והפרת בעל

ביאורו של היר"מ רמ"ה בטעם דחכם מתיר ואין בעל מתיר ❖ בד' הר"מ התמוהים דבעל אינו מתיר כמו החכם אלא עוקר הנדר מתחילתו ומפירו ❖ ביאורו של הקוה"ע ❖ קושיות הקוה"ע על דבריו ויישוב על זה ❖ ביאור הגר"ד בדברי הר"מ

למפרע, והיינו דעיקר העקירה היא מכאן ולהבא שהרי היה אסור עד עתה, ואע"פ שעוקרו מעיקרו מ"מ היה אסור עד היום. ואולי יש לדחוק דכוונתו היא דעד כמה שגוגע מכאן ולהבא הוא כאלו איגל"מ דהיה מותר מעיקרא.

בד' הר"מ התמוהים דבעל אינו מתיר כמו החכם אלא עוקר הנדר מתחילתו ומפירו

ואולם הר"מ (פי"ג מהל' גדרים ה"ג) כתב, 'וכי"כ מפר, אומר מופר או בטל או אין נדר זה כלום וכיוצא בדברים שענינם עקירת הנדר מעיקרו, בין בפניה בין לאחריה וכו', וכן האומר לאשמו או לבתו מחול לך או מותר לך או שריו לך וכל כיוצא בענין זה לא אמר כלום, שאין האב והבעל מתיר כמו החכם אלא עוקר הנדר מתחילתו ומפירו'. עכ"ל. ותמיהו הכס"מ ושאר הנו"כ, דהלא קיי"ל להיפק, דבעל מיגו גיז וחכם מיעקר עקר.

ובעי"ז יש לתמוה על דבריו צפיה"מ (גדרים פ"י מ"ח) ח"ל, 'לפי שענין ההפרה עקירת הנדר מעיקרו וכאלו לא היה כלל, ואין עושה זאת אלא הבעל והאב כמו שנבאר בתורה שבכתב ובקבלה. וענין שאלה לחכם שאנו קורים אותה התר גדרים, שיתיר הנדרים הקיימים שחלו ונתחייב בהם ויסתלק דינם להבא, וזה לא יעשה אותו אלא חכם או שלשה הדיוטות כמו שאמרנו'. עכ"ל. ועי' בגליון מהרש"א (סי' רלד סעי' לו) שכבר עמד על דברי הפיה"מ.

ביאורו של הקוה"ע

ובקוה"ע (סי' כו, ובקו"ש שסג ובשיעורי ר' אלחנן סי' כג) כתב לפרש עפ"י המצואר ברא"ש גדרים הנ"ל, דאע"ג דחכם עוקר את הנדר למפרע מ"מ לא דמי לנדר בטעות, דהתם מעולם לא היה נדר, אבל הכא הנדר חל עד עתה ורק עכשיו החכם עוקרו מכאן ולהבא למפרע. ואמנם לגבי הפרת הבעל מאלו שגדרה להיפק, דנגיטין (פג ע"ג) תניא, 'השיב רבי שמעון בר אלעזר תשובה לדברי ר"א, היכן מצינו שזה אסור וזה מתיר, ולא וכו' הרי גדרים דנדר אסור

עז: 'א"ר יוחנן, חכם שאמר כלשון בעל ובעל שאמר כלשון חכם לא אמר כלום, דתני' זה הדבר החכם מתיר ואין בעל מתיר'. ע"כ. וכתב הר"ן, דצירושלמי משמע דחכם נמי מצי קאמר אין כאן נדר אין כאן שבעה, ולפי זה משמע דלישנא דמיפר שייך מכאן ואילך ולישנא דמותר דנדר שהיה מותר מעיקרו, עכ"ד.

ביאורו של היר"מ רמ"ה בטעם דחכם מתיר ואין בעל מתיר

ובעי"ז פי' היר"מ רמ"ה (ג"כ קכ ע"ג) ח"ל, 'ושמעין נמי דחכם מתיר ואין בעל מתיר, בעל מפר ואין חכם מפר. נפקא מינה דאי אמר בעל מותר לך או שאמר חכם מופר לך לא אמר כלום, והרי הנדר קיים עד שיאמר בעל מופר לך או שיאמר חכם מותר לך. והדין נותן, לפי שהחכם עוקר את הנדר מעיקרו, דהא קאמר ליה אדעתא דהכי והכי מי נדרת, אי נמי דקאמר הנודר אילו הייתי יודע שהוא כן לא הייתי נודר. וכיון דאשכחתי מילתא דלא נדר אדעתיה איגלאי מילתא למפרע דליתיה לנדרא כל עיקר, ואמטול הכי שייך ציה לשון התר, כאדם שנשאל אצל חכם על דבר שהוא ספק אסור ואמר לו שהוא מותר, דלאו מהשמה קא שרי ליה נהליה אלא גילוי מילתא בעלמא הוא דמעיקרא מותר הוא. והאי נמי כי קא מתשיל אשבעמיה וקא שרי לה נהליה, גילוי מילתא בעלמא הוא דמעיקרא לא איתקר מחמת האי שבעה כלל, דאי לאו הכי לאו כל כמיניה דחכם למישרי ליה, ואמטול הכי לא שייך ציה לשון הפרה. אבל בעל אינו עוקר את הנדר מעיקרו, אלא כאדם שמעב על ידי חברו, כענין שנאמר (ישעיה פ"ה, י) 'עוזה ענה ותופר. דברו דבר ולא יקום', ואמטול הכי לא שייך ציה לשון התרה אלא לשון הפרה'. עכ"ל. והיינו כדאמרין בכתובות (עד ע"ג) דחכם עוקר את הנדר מעיקרו, וכדמסקינן בגיז (כג ע"א) דבעל מיגו גיז מכאן ולהבא ולא מיעקר עקר למפרע.

וילח"ע ק"ת על דברי הרמ"ה, דמשמעות לשונו היא דהוי גילוי מילתא ממס למפרע ודלא כמו שהביא הרא"ש (גדרים פ"ו סי' ג) מהירושלמי דהיתר חכם הוי עקירה

משום שלאחר זמן ההפרה לא היתה מציאות של נדר כלל מעיקרה, ומשו"ה נריך לומר דוקא לשון 'מופר לך'.

קושיות הקוה"ע על דבריו ויישוב על זה

אמנם העיר הגראצ'ו על כל הנ"ל, התינת נדרים איכא לפרש כן, אבל בזמירות דקיי"ל דבעל מיפר נזירות אשמו לא שייך למימר הכי, שהרי הנזיר רק ליום אחד חלה עליו נזירות ל' יום כדאיחא צנויר (ו ע"א), וא"כ אין האשה יכולה לנזור עד שיפר לה בעלה דע"כ חלה הנזירות עד ל' יום, ובהכרח שהבעל הוא המפר את הנזירות, ומה שהפרה מועילה אינו משום דהוי כגדר לזמן. וכעיי"ו העיר ממש"כ הר"מ (פ"ד מהל' נדרים הל' ז) דהבעל מיפר נדרי הקדש, בין נדרי קדשי נדק הציט בין קדשי מזבח, וא"כ איך מהני הפרה בקדושת הגוף הרי קדושת הגוף לא פקעה צדי כדאיחא צנדרים (כט ע"א), ואם הקדיש צהמה ליום א', קדוש לעולם, וא"כ איך מועילה הפרה, ע"ש.

והגרא"ה צה צוה"י דהנה עיין צמוס' (נדה מו ע"ב) שהקשו על הא דאיחא שם כל הנודרת וכו' ח"ל, וא"כ א"כ אמאי נכתב בפרשת נדרים דבעל מפר לאשמו אפי' אינה אשמו כגון הכא הבעל מפר דעל דעמו נודרת, וי"ל דאינטריך לענין שאם אמר קיים לכי שאינו יכול להפר, א"כ משום דאמר רחמנא בעל מפר קאמר דלעולם על דעמו היא נודרת, ואף על גב דהכא לא הוו אלא נישואין דרצנן ולא אמרה תורה שיפר, מ"מ היא סצורה שצידו להפר כמו בשאר נשים ונודרת על דעמו. עכ"ל. וצמו"י (יצמות כט ע"ב) כתבו ג"כ כחירון השני.

ויש להעיר טובא על דצריהס צמירון הצ' מסוגיא דגיטין הנ"ל, דאמרינן דהפרת נדרים לא נחשבת כ'זה אוסר וזה מתיר' הואיל וכל הנודרת וכו', ולפי"ד המוס' צנדה הנ"ל צ"ע טובא דצרי הגמ', דהרי אי"ו טעם התורה אלא דמאחר שהתורה נתנה כח הפרה לבעל שצו נודרת על דעמו. ולכאורה צ"ל צה כמש"כ בצצר אצרהס (מ"ב סי' יד אות ט), דיתכן דגם לתוס' צנדה זהו טעם התורה, דהיינו דהתורה נתנה לבעל כח הפרה משום הא לצתת הכי תדור תמיד על דעמו, ומשום הכי הוקבע הדין כן. ולכן אף דעיקר דין הפרה הוא ד'זה

וחכם מתיר, הא אמר רבי יוחנן אין חכם מתיר כלום אלא צמרתה, הרי הפרת הבעל דאשה נודרת ובעל מיפר, החם כדרכ פנתס משמיה דרצא, דאמר רב פנתס משמיה דרצא כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת'. ופירש רש"י, 'על דעת בעלה - על מנת שאם ירצה ואם לאו לא יהא נדר'. עכ"ל. הרי שבהפרת הבעל אין כאן נדר מעולם דהא נדרה על דעמו שאם לא ירצה לא יהיה נדר. וצויתר מצוחר צנדה (מו ע"ב) דהא דבעל מיפר נדרי אשמו יחומה קטנה, אע"פ שהנישואין הן רק מדרבנן ונדריס חלים מן התורה למ"ד מופלח הסמוך לאיש דאורייתא, הוא משום דכל הנודרת ע"ד בעלה נודרת.

ולפי"ז תמוה מאוד איך משכח"ל הך דינא דבעל מיגו גיז, הרי הנדר בטל למפרע משום שנדרה על דעמו והוא אינו חפץ צנדה. וי"ל דהאשה נודרת שיחול הנדר עד שיפר לה בעלה, וכעין נדר לשלשים יום, ולכן אין הבעל עוקר את הנדר למפרע דעד השתא חל הנדר, אבל לגבי מכאן ולהבא לא חל הנדר מעולם, שהרי תלמה נדרה שאם לא ירצה הבעל לא יחול הנדר אלא עד השעה שיפר לה".

ונמצא לפי"ז דצמרתת חכם והפרת בעל נדר הדין הפוך זה מזה, דחכם עוקר את הנדר למפרע אבל רק לגבי הדינים שנוגעים לאחר ההתרה מכאן ולהבא, ואפילו עבר על הנדר קודם ההתרה אינו נענש השמא, ואולם גם לאחר שעוקר את הנדר אינו נחשב כאילו לא היתה מציאות של נדר כלל, אבל בעל אינו עוקר כלל את הנדר למפרע והאשה נענשת על שעברה על נדרה קודם ההפרה, דבעל רק מיגו גיז את הנדר מכאן ולהבא, ואולם מאידך גיסא על הזמן שלאחר ההפרה עדיף הבעל מהחכם, דאין כאן מציאות של נדר מעיקרה לאחר ההפרה, דהאשה לא נדרה על זמן זה כלל, ולא דמי להתרת חכם דגם לאחר ההתרה אמרינן דהיתה כאן מציאות של נדר אלא שנעקרה.

והשתא מצוחרים היטב דצרי הר"מ, דודאי לגבי כל הדינים שנוגעים לאחר התרת חכם והפרת בעל, קיי"ל דחכם עוקר את הנדר מעיקרו ובעל מיגו גיז מכאן ולהבא, ורק לגבי לשון ההתרה וההפרה כתב הר"מ דבעל עוקר למפרע וחכם מתיר מכאן ולהבא, דלשון 'מוחר לך' שייך בצצר שהיה אסור עד עתה והותר, והיינו צהתרת חכם דהיתה כאן מציאות של נדר אלא שנעקרה, אבל צבעל לא שייך לשון 'מוחר לך',

א. וכוון הגראב"ו בזה לדברי הקרן אורה (נדריס סוף עג ע"ב) וז"ל, 'ובעיקר מימרא דרב פנתס כל הנודרת וכו' כתבו ז"ל דהרי היא כאילו פירשה אם לא ירצה לא יהיה נדר. ולפי זה היה מן הדין שיבטל הנדר מעיקרו כיון שתלתה בדעתו ורצונו, ואנן קיי"ל דבעל מיגו גיז. וצריך לומר דלא תלתה בדעתו אלא מעת שיפר לה, אבל קודם הפרה הנדר חל. דעד דהא הוא עצמו יכול לקיים לה על שעה ולהפר לה אחר כך. ולפי זה להנך דסבירא ליה דהוא הדין היכא דנדר עם חבירו דיכול לבטל היינו מכאן ואילך. ועיין בזה בטור וב"י וש"ע (יו"ד) סימן רכח (סעי' לז-לח) וסימן רלא, ובדברי הגר"א ז"ל (שם סימן רכח אות קג) מש"כ בזה, ועיין תוס' נדה דף מ"ו (ע"ב ד"ה כדבר פנתס) ודוק היטב. עכ"ל.

אוסר זה מחיר, אבל כיון דעי"ז יגיע למצב שלא נזרך לזה, דהאשה נודרת על דעת בעלה, משו"ה לא קשה על זה שקבעה התורה דין דזה אוסר זה מחיר.

ועפ"ז מיושב קושי הגרא"ז מניירות וקדושת הגוף, דאף ללא שייך להפקיע הנדר ע"י דין דכל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת, מ"מ שייך עיקר דין ההפרה. אלא דקשה על זה דא"כ הק"ל קושיית הגמ' בגיטין הנ"ל, דא"כ משכח"ל דזה אוסר זה מחיר. ואולי כיון דעפ"י רוב בהפרת נדרים אי"ל לזה, אף דנניירות וקדוה"ג עדיין נזרך לזה, שייך על זה דין לא פלוג בדאורייתא. או י"ל דהה"ג לפי ר' שמעון בן אלעזר דס"ל דלא אמרינן זה אוסר זה מחיר, אין הבעל יכול להפר נזירות וקדוה"ג, וי"ע.

אמנם אכתי קשה על חירון הא' בתוס' בנדה הנ"ל, דמבואר ללא הולך הכתוב לכתוב כל הדין בהפרת נדרים דהוא פשוט שהבעל יכול להפר משום דכל הנודרת וכו', וי"ב דהא ספיר אינטריך קרא לענין נזירות וקדושת הגוף, דבגמ' נזיר מבואר להדיא דקיי"ל דהבעל מפיר נדרי נזירות, וי"ע.

ביאור הגר"ד בדברי הר"מ

ובענין דברי הר"מ הנ"ל בטעם דבעל שאמר מותר לך דאינו מופר, ראה לעיל בסיומן ג' ובסיומן יז שהבאנו מה ששמעתי ממור"ר הגר"ח ש ז"ל ששמע מאביו, וכמדומה לו שאמר כן בשם הגר"ד, לפרש דברי הר"מ עפ"י מה שייסד הגר"ד דדין הפרה חלוק בעיקר יסודו מדין הקמה, דהקמת הנדר היא חלות שהנדר מתחזק על ידו [ראה באורך בזה בסיומן טו], אכן הפרה אינה חלות, אלא דינים, דאין הביאור דע"י מעשה ההפרה עקר את הנדר, אלא הפרה הוא 'אזעלכע מעשיות', דגילה דעמו דאינו רוצה את הנדר, והוא דין צגוף

ב. מעשה בעלמא בלי עשיית חלות.

ג. ולכאורה צ"ל לפי"ז דגם בהפרת האב הוא כן, ועי' בפרי חיים ע"פ נערה המאורסה בסיומן לו מש"כ בזה.

ד. מור"ד הסביר לי דכוונתו לדברי הגר"ח שכתב דהיתר חכם הוא היתר על מעשה הנדר, דשובר מעשה הנדר, משא"כ היתר האב והבעל הם רק היתרים על איסורי הנדר.

ה. ואעתיק מש"כ אצלי ממור"ר ביתר ביאור, 'בבעל ואב לענין מה שהפר לא היה נדר מעולם, ולא שבאמת היה צריך שיהא נדר ורק דהוא עקרה מכאן ולהבא, אלא דכיון שהיה דין בנדר שא"א שיהא קיים אם הבעל עשה מעשה הפרה, נמצא דלענין אחר זמן זה מעולם לא היה חלות נדר דהוה כנדר לזמן, משא"כ בחכם דצריך לעקור. וכל זה הוא עפ"י הגר"ח דבעל לא עקר מעשה נדר אלא חלות הנדר'.

ו. עי' בחי' הגר"ש (נדרים סי' א) שנתקשה טובא בזה, איך שייך דין הפרה על קדוה"ג מכח הקושיא הנ"ל, וכתב בזה"ל, 'וגם לשיטת הר"מ ז"ל דס"ל בהפרת בעל [בפי"ג מה' נדרים] דמתחלה לא חל נדרה רק עד שעת הפרתו ג"כ לא שייך זה רק בנדרי איסור ולא בהקדשות, כיון שנעשה בלא שיוור, כנ"ל. ומכש"כ בקדשי הגוף דלא פקעה בכדי איך אפשר שיופקע אח"כ, ול"ד לשותפים בזמנים שביארנו במק"א דבכה"ג פקעה בכדי, דשם הקדש אין לו רק חלקו זה אבל כאן כעיקר החפץ הוא בעלים על כולו כמובן, וא"צ שתקדיש לעולם, וסגי בהקדש לשעה אחת דלא פקעה בכדי. עכ"ל. ולפי"ד הגר"ד הנ"ל מיושב היטב, דשפיר דומה לשותפים שהקדיש א' מהם חלקו.

הנדר דאם הבעל אינו רוצה את הנדר ועשה מעשה הפרה, אין לנדר קיום ונתבטל ממילא חלות הנדר.

ואמר הגר"ד דהיסקוד לזה הוא מה שמבואר בגמ', דדין הפרה מיוסד על זה דכל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת, ומבואר מזה דהתורה עשתה הבעל לבעלים על נדרי אשתו לענין זה שאין צווחה וצבעלותה לעשות נדר באופן שהבעל יגלה דעתו במעשה הפרה כשר שאינו רוצה בך, וכל שעשה מעשה הפרה נתבטל הנדר מאליו, לא משום דמעשה ההפרה מבטלו, אלא משום דמעיקרא דדינא אין צנח האשה לעשות נדר לאסור עצמה באופן שיעשה הבעל מעשה הפרה [וכן מוכח בדברי הרמב"ם (פי"ג ה"ו), שאפי' בלא שמופר כלל אלא שאומר 'טלי ואכלי' ואין מבטל בלבו כלל, אעפ"כ מתבטל הנדר, דהתורה נתנה לו זכות לבעל הנדר].

והא דמצינו בהפרה דין דעת ולשון הפרה, היינו רק בכדי שחאה עלה תורת מעשה הפרה, אך כל דאיכא מעשה הפרה מעלייתא, נפקע הנדר מאליו.

ועפ"י"ז יס לפרש היטב דברי הר"מ, דנדר נדר אחד בעל הוא יותר מחכם, דהנה חכם עושה היתר נדר ושוצר גוף מעשה הנדר, והיינו שההיתר הוא דין ששוצר מה שהיה, דפעם היה ושוצר מה שהיה, משא"כ צבעל ואב דאינו חלות אלא דהתורה נתנה בעלות לאיש, דהאשה אינה בעלים על הנדרים שלה לעשות נדר היכא שהבעל לא רצה הנדר ועשה מעשה הפרה, ונמצא דאינו חלות חדשה שחלה, אלא דמעולם לא הייתה האשה בעלים לענין זה לאסור". וזהו כוונת הרמב"ם דעוקר הנדר מתחלתו, היינו לא שצדו למפרע אלא דעשה שמועלם לא היה ראוי לחול לזמן זה [של אחר ההפרה], דלענין זה לא הייתה לה בעלות. ע"כ שמעתי. ועפ"י"ז מיושב קושיית הקו"ש מניירות וקדוה"ג, דבכה"ג ליכא חסרון דאין קדושה פקעה בכדי, דאין האשה בעלים לאסור עצמה יותר מזה'.

שהיא בתו והיא אשתו או אימכא או שהפר על דעת שאמרה עצמה בענבים ולא היה אלא בתאנים או אימכא צריך לחזור ולהפר כשידע דכתיב כי הגיא אכיה אותה אותה הוא דבעיא שיהא מפר לשם אותה הגודרת וכתיב והפר את נדרה דמשמע דיפר את נדרה מה הוא ויש לו להפר כל יום הידיעה דהוי ביום השמיעה כראמר נ

פרק יג מפר אדם או מקיים בכל לשון אע"פ שאינה
 מברת האשה באותו לשון ואין האב והבעל מחירים כמו ההבם אלא עוקר הגדר מתחלתו ומפרו והפרת כתיב בהדיא בקרא באב ובעל וכתיב בהגרת הבם והדבר אשר צוה ה' לומר דברים ככתבם דאין בעל סתור אבל ק' לשון הרב ז"ל שכתב שהאב וחבעל עוקרי הגדר מעיקרו ומפירין אותו וכן למעלה כתב וכיוצא בדברים שענינם עקירת הגדר מעיקרו בין בפניה ובנזיר פ' מי שאמר אישמיא בהדיא בעין רבעל מעקר עקר אי מינו גיזי ח"ש וכו' ש"ס בעל מינו גיזי ותרב כתב באותה משנה ראשונה וז"ל לפי שהבעל אינו עוקר מן הגדר אלא מה שתלוי באשה והוא מה שאמרו בזאת הכונה בעל מינו גיזי לא מעקר עקר ע"כ וכמה דינין תלויין בזה וכתבם הרב ז"ל כמו מלקות שחיובת אם עברה על נדרה אפילו הפר לה בעלה אח"כ וכמו נדרה בנזיר ואמרה חברתה ואני והפר לה בעלה שהאשה מחוססת בנדר וא"כ איך כתב הרב שהאב והבעל עוקרים הגדר מעקרו ואני אומר כי יש חילוק בין התרת הבם להפרת הבעל כי התרת הבם אינו מסלק סכל וכל הגדר אלא עדין יש לו קצת עונש על נדרו ואפילו אחר שהתיר לו הבם וכאומרם ז"ל. התר נדרים פורח באויר כי אין להם אלא סמך סועם בתורה הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין לו ולזה אם הגדר היה חל לא היה כח בחכם להתיר שאין כח בידו להתיר אלא לעקור כאלו לא נדר אבל הבעל והאב התורה נתנה להם רשות להפר הנדרים בפ"י אישה יקיימה ואישה יפרנו ובאב ואם הפר יפר וגיזי וכן יש להם כח להפר הגדר בעודו נדר לעתיד דומיא דהקמת שהוא לעתיד אין לי רשות אלא לעקור הגדר וכוח התורה רשות בפ"י אין לי רשות אלא לעקור הגדר וכוח והא מותר שאם חל קצת אינו יכול להפר מכאן ולהבא כמו שכתבתי וא"כ אפשר לפ' ענין זה על לשון הרב ז"ל שכתב שעוקר הגדר מעיקרו כלומר שעיקר הגדר הוא מפר מכל וכל ולא נשאר עליו שום עונש וזהו הפרת מתחלת הגדר שהוא מפר מכל וכל מכאן ולהבא ועוקרו מכאן ולהבא ומתחילת הפרת הגדר הוא נעקר לגמרי מה שאין כן בחכם ודוחק וצ"ע לשון הקיום הוא משמעו שרצה בנדר זה דהקמה הפך הפרה כדכתיב אישה יקיימה ואישה יפרנו ומדפרה דהי ביטול הגדר מעיקרו הקמה דהי קיום ורצונו בו במל הגדר בלבו ונתן לה לאכול דבר שנדרה ממנו הרי הגדר בטל מאליו אבל הפרה צריך להציא בשפתיו הכיון דאם שחק ביום שמעו דהי הגדר קיים משמע דלהפרו בעי דיבור שיוציא מידי שחיקה קיום וכשביטל בלבו דהוי ביטול כיון שנתן לה לאכול דבר שנדרה ממנו הרי מוציא מידי שחיקה קיום כהפך בדיבור כן נראה. נדרים שלא נדרה עדין אינו יכול להקם ולא להפר דגדו דאשכחן דנדרים שחלו כבר דמצי לקוימי מאן ליטא לן הכי באוהם שלא חלו דלא אלימי וכיון שלא באו לכלל הקם לא באו נמי לכלל הפר דאף ע"ג דאיכא ק"ז ע"כ הקישן הכתוב דכתיב אישה יקיימה ואישה

עניני אע"פ דלא מינכר השתא דקרא הכי משמע דכיון שנדרה מביאתה לענות נפש מפר בעל. נדרה משתי ככרות בא' יש לה עינוי שהיה פת נקיה ובא' אין לה עינוי שהיה פת קיבור מפר לזו שיש בה עינוי נפש ואינו מפר לזו שאינו לא עינוי נפש ולא דברים שבינו לבניה. נדרה שלא לאכול סמין פירות של מדינה זו או שלא להנות לכריות או לאומה א' מפר משום דברים שבינו לבניה דהיינו לעצמו ולא לאחרים כדלפינן לעיל. האשה שאמרה לבעלה הנאה תשמישי אמרה עליך אינו צריך להפר דלאו כל כמינה לאמר נפשה עליו דהא משועבדת היא לו להנאותו וכן הוא שאמר הנאה תשמישי אמרה עליך לא אמר כלום דהא משועבד הוא לה כדכתיב שארה כמותה ועונתה לא יגרע אבל הגאת תשמישך אמרה עלי צריך להפר שאם לא הפר אמר לשמשה שאין מאכילין את האדם דבר האמור לו דאמרה על עצמה הנאה דאתי לה מתשמישי. נדרה שלא יהנו בה קרוביו או שלא תעשה שמוש שאינה משועבדת לו אין יכול להפר שהרי אין כוח משום עינוי נפש ולא משום דברים שבינו לבניה. ומפירין נדרים שלא חלו עדין ולא נאמרה ביום דהפרה שייכא במחשבה בלבד כדכתיב מפר מחשבות ערומים דמשמע מפר אפילו מהשכה בעלמא אע"פ שלא חל הגדר עדין. אב ובעל תרשים אינם מפירים כדלפינן מדכתיב ושמע וכו' דבעינן הראוי לשמוע. השומע אינו מפר כיון דלאו בר דעת הוא וקמן אין לו אישה לפי אינו מפר דאישה קאמר קרא. והאיש מפר נדרי שמי נשוי או שהי בנותיו כא' דאע"ג דכתיב באב ובבעל אותה דמשמע אותה דוקא היינו לענין שידע מי מהן נדרה אבל לענין איהא לברא לאו דוקא. הפרה נדרים כל היום דכתיב ביום שמעו דמשמע יום השמיעה בלבד ומשום דהוא אמינא ביטמא אין בליליא לא כתיב מיום אל יום דמשמע סמוך שלפני שמיעה שהוא החלת יום שמיעה עד סוף יום של שמיעה דהיינו נדרה בתחלת הלילה שמפר כל הלילה והיום עד סופו. לא שמע ביום נדרה מפר ביום שמעו כל היום דכיום שמעו כתיב ולא ביום נדרה בלבד ובגמרא המאירסה בעיא דאב ובעל יפרו ביום אחר דאי לא שמעו ביום אירד אינו מפר דכתיב באב ובעל ביום שמעו דמשמע יום חד דשמיעה לתרווייהו ומכתיב בתריה ואם בית אישה נדרה וגיזי ושמע אישה והתריש לה וגיזי מכלל דאישה האמור למעלה ארום. שחק אב או בעל כדי לצערה הואיל ולא הפר ביום שמעו נדריה קיימים דהלאה קראי כתיבי תרש ויריש תרי כי התריש לה הא תלתא חד לשחק ע"ס לקיים וחד בשחק סחם וחד בשחק ע"ס למנקט שחיקה סחם ולמינקט לא מצי מפר אלא ביום שמיעה ושחק ע"ס לקיים לאלתר שוב אינו יכול להפר ואפילו ביום שמיעה ומיהא שמעינן דקיים בלבו קיום כיון דשחיקה ע"ס לקיים שוב אינו יכול להפר כראמר נדרה והפרו לה והוא לא ידעה ועברה על נדרה פטורה ומפני שנתבוננה לאיסור צריכה כפרה כדכתיב והי יסלח לה כי היא אכיה אותה. עברה קודם שיפרו לה אף על פי שהפרו לה אחר כך בו ביום הרי זו חייבת על דבר שעברה בו אם מלקות מלקות אם מומאע נזירה קרבן. שמע ולא ידע שיש לו רשות להפר או שלא ידע שנדר זה צריך כפרה ולאחר זמן ידע הרי זה יפר כל יום וידעו ביום שמיעה דלא קרינא ביה ביום שמעו אלא השתא ביום שטרע לו שיכול להפר לה. הפר על דעת

ה. אמרו בגמרא^ה שהפרת הבעל אינה דומה להתרת חכם שעוקרת את הנדר מעיקרו ועושה את הנדר למעות^ט, אלא הפרת הבעל רק 'מיגז גיזו' את הנדר מזמן ההפרה ואילך^י. ולכן אם התפיש אדם אחר את נדרו בנדר האשה, ואח"כ היפר הבעל את הנדר של האשה, לא הותר הנדר של אותו האדם שהתפיש נדרו בנדרה^{יא}.

יך למורה לשואלו, שיאמר לו ההלכה בנדר זה, ותבוא עליו ברכה.

ח. מסקנת הגמרא נזיר כא: [וכמו שהביא הכסף משנה נדרים פ"ג ה"ב].

ט. עיין להלן ב'מילואים' סימן א בעזה"י.

י. עיין ב'מילואים' סימן א בביאור גדר הפרת נדרים, ובחילוק בין התרת נדרים דחכם לבין הפרת נדרים בעזה"י. והנה הרמב"ם [נדרים פ"ג ה"ב] כתב שלשון המועיל בהפרה הוא דוקא כשאומר לה 'מופר' או 'בטל' וכו', וכיוצא בדברים האלו שעניינם עקירת הנדר מעיקרו וכו', אבל אם אמר לה 'אי אפשי שתדורי', 'איך כאן נדר', 'מחול לך', 'מותר לך' או 'שרוי לך' וכיוצא בענין זה לא אמר כלום, שאין האב והבעל מתיר כמו התכם אלא עוקר הנדר מתחילתו ומפירו, עכת"ד, ומשמעות דבריו דבעל 'מיעקר עקר', וכבר תמה הכסף משנה [שם] שהרי בגמרא [שם] פשטו דבעל 'מיגז גיזו'. (ועוד הקשה שמשמע מלשון הרמב"ם שחכם המתיר נדרים אינו עוקר הנדר מעיקרו, והרי מבואר בגמרא וברמב"ם גופיה במקור"א שחכם עוקר הנדר מעיקרו).

ופירש הכסף משנה שהרמב"ם אזיל לטעמיה בהלכות שבועות [פ"ו ה"ב וה"ה] שכתב שהתרת חכם עניינה 'הוראה', שהחכם מורה שהנדר מותר, שמאחר שאילו ידע הנודר שיארע לו כן לא היה נודר, ממילא הוא כאילו פירש שלא נדר על דעת כך, ולכן לא חלה השבועה או הנדר, והחכם מורה לו שהוא מותר, [ולכן אין ללשון 'הפרה' ענין בהתרת חכם], והיינו מה שאמרו בגמרא ש'חכם עוקר הנדר מעיקרו'. אבל הפרת הבעל אינה כן, אלא הנדר חל, והבעל בהפרתו עוקר, [ולכן אין ללשון 'מותר' ענין בהפרת בעל], והיינו 'עקירת הנדר' שהזכיר הרמב"ם לגבי בעל, לומר שחל הנדר והבעל בהפרתו עוקרו ומבטלו. ואף שהבעל עוקר הנדר, מכל מקום פשטו בגמרא דבעל 'מיגז גיזו', דהיינו שבהפרתו אינו עוקר הנדר ממש ומשוי ליה כאילו לא היה, אלא כאילו חל הנדר והוא מבטלו ועוקרו, שזהו 'מיגז גיזו'. [אך עכ"פ אין עקירה דבעל כמו עקירה דחכם, דמורה שלא חל הנדר מעיקרו], עכת"ד. והלתם משנה [שם] הסיק כדברי הכסף משנה, עיי"ש מה שפירש דבריו, וכן הסיק הש"ך [סימן רל"ד ס"ק סד] כביאור

הכסף משנה בדעת הרמב"ם, וכעיי"ז כתב בשו"ת הרדב"ז [ח"ח סימן קנ]. וע"ע במה שהובא להלן [ב'מילואים' סימן א] מדברי הקובץ הערות [סימן כו אות ב, ובקוב"ש פסחים אות קעג] בביאור הגדר בהתרת חכם והפרת בעל, עיי"ש.

והצפנת פענח [שם פ"ג ה"ב, תניא עמ' 166, ובשו"ת (ורשא) סו"ס כד] פירש יסוד הענין שאמנם חלות ההפרה היא רק מכאן ולהבא, אך מכל מקום צריך שיכוונו האב והבעל בהפרתם לעקור את הנדר מעיקרו, שאם כוונתם שיעקרו רק מכאן ולהבא, לא הוי הפרה. והקדן אורה [נזיר כא: סוד"ה איבעיא להו] פירש בדעת הרמב"ם דרצון הבעל הוא לעקור את הנדר למפרע, דלא ניתא ליה בהתחלת הנדר, אבל מכל מקום אין הפרתו חלה אלא לגבי מכאן ולהבא ולא למפרע, עיי"ש עוד. וכעיי"ז כתב הערוך השולחן [סימן רל"ד סעיף סב] שהבעל עוקר הנדר על להבא כאילו לא היה מעיקרא. [וסיים הערוך השולחן שלשון 'עוקר הנדר' בבעל זהו כמו עוקר דבר מהקרקע ומחזיקו בידו, ואח"כ עושה בו כחפצו].

והתזון יתקאל [נדרים פ"ו ה"א] פירש שיסוד הפרת אב ובעל זהו משום שיש להם זכות בעלות על עצם הדיבור של הנדר ולבטלו, ולגבי מה שנוגע להבא יכולים הם לעקור מעצם לשון הנדר, עיי"ש. (וכתב שמשמעם זה יכולים האב והבעל להפר הנדר גם קודם שחל [וכדלהלן פרק מד סעיף ב], שהרי יש כבר דיבור שיש להם בעלות עליו ויכולים הם לבטלו, משא"כ חכם שאינו יכול לבטל הדיבור עצמו אלא רק להתיר את האיסור שהדיבור מהוה אותו, לכן אינו יכול להתיר אלא אתרי שחל הדיבור). ובדומה לזה כתב בקרית ספר [שם פ"ג ה"ב] ד'עקירת הנדר מעיקרו' שכתב הרמב"ם היינו שלענין מכאן ולהבא יכולים האב והבעל לעקור את הנדר מכל וכל כאילו לא היה, ותו לא נשאר שום עונש מחמת הנדר, משא"כ חכם שאין לו כת לסלק ולהתיר את הנדר לגמרי, אינו יכול לעשות שגם לאחר שחל הנדר לא יהיה נדר רק מכאן ולהבא, ולכן אם היה הנדר חל, לא היה בכח התכם להתיר, ודוקא אב ובעל שנתנה להם התורה רשות להפר הנדרים בפירושו, יש להם כת להפר הנדר בעודו נדר לעתיד, דומיא דהקמה שהוא לעתיד, [וכתב דזו כוונת הרמב"ם שבעל עוקר הנדר מתחילתו ומפירו מכאן ולהבא מכל וכל ולא נשאר עליו שום עונש], עיי"ש.

ז. אשה שנדרה ועברה על נדרה ואח"כ היפר לה בעלה, הרי היא לוקה על כך שעברה על הנדר, אע"פ שאח"כ הופר נדרה י. [ועיין בהערה ז].

ז. אשה שנשבעה שלא תאכל דבר מסויים וחזרה ונשבעה שבועה זו שנית, והפר בעלה רק את השבועה הראשונה, מותרת לאכול אותו הדבר, כיון שהשבועה השניה לא חלה כלל י. [ועיין בהערה ט].

הפרת הבעל להפקיע את האיסור. [וכמו שנקטו הפרי מגדים והתורת גיטין (שהובאו בסמוך) והכלי חמדה (פרשת מטות, עמ' 261-263) בדברי הכסף משנה והש"ך שהביא דבריו].

אך התורת גיטין [לה: ד"ה בא"ד וכי פריך] והקרבן אורה [נזיר כא: ד"ה איבעיא] כתבו לתמוה על הכסף משנה שהרי לכו"ע אם עברה על נדרה ואח"כ היפר בעלה הרי היא לוקה, וכמבואר ברמב"ם גופיה. [וכנ"ל הערה יב]. והמשנה למלך [שם] באמת כתב בפשיטות שודאי גם לדברי הרמב"ם האשה לוקה אם עברה על נדרה. [וכדאיתא ברמב"ם הנ"ל הערה יב].

וכתב הפרי מגדים [או"ח סו"ס שמא, במשבות זהב שם] דבפולגתא זו תלוי אם יכול הבעל להפר נדר האשה בשבת לאחר שכבר עברה על נדרה, שאם הפרת בעל רק 'מיגז גיז' מכאן ולהבא, ואינה מצלת את האשה מאיסור על כך שעברה על הנדר, [וכנ"ל הערה יב, והוסיף הפרי מגדים שגם מדברי הט"ז (שם סימן רלד ס"ק לו) משמע כשיטה זו], א"כ אין תועלת בכך שיפר בחינם בשבת לאחר שכבר עברה על הנדר, אך אם הפרת הבעל עוקרת נדרה למפרע, יש לו להפר בשבת אף שכבר עברה על הנדר, כדי לגרום למפרע שאכילתה לא היתה אכילת איסור. [וציין הפרי מגדים שם לדבריו ב'תיבת גומא' פרשת מטות, עיי"ש מה שכתב ליישב לסוברים שאם היפר הבעל לאחר שעברה האשה על הנדר אינה לוקה]. וכדלהלן פרק מז סעיף יז והערה מ.

יד. שו"ת מהר"ם מינץ [סימן מ], שדוקא בשאילת חכם אמרו בגמרא [שבועות כז:]: שאם אמר 'שבועה שלא אוכל ככר זו' 'שבועה שלא אוכלנה', שאינו חייב אלא אחת, משום שהשבועה השניה לא חלה, מכל מקום אם נשאל על השבועה הראשונה עלתה לו השבועה השניה תחתיה, וזה משום שהחכם עוקר את הנדר והשבועה למפרע וכאילו לא היתה השבועה הראשונה, וממילא חלה השבועה השניה, אך בהפרת בעל שאינה עוקרת מעיקרא אלא מכאן ולהבא, גם אם היפר הבעל רק את השבועה הראשונה, לא חלה השבועה השניה, ומותרת האשה באכילת הדבר שאסרה על עצמה, והו"ד בש"ך [סימן רלח ס"ק כו], וכן כתב בשו"ת שאילת דוד [להג"ד מקרלין זצ"ל, בחידושים לשבועות כז:]: מדנפשיה.

וה'ענינים למשפט' [נדריים עז: אות ט] כתב להקשות בזה מדברי השטמ"ק [פג.]: בשם הרי"ף דנקט בפשיטות שהרמב"ם פסק [הלכות נדריים שם] דאב ובעל מיעקר עקרי, [וכדס"ל לברייתא שם], והרי ברמב"ם [נדריים פ"ב הי"ח-יט] איתא דבעל מיגז גיז, ולכך אם עברה על נדרה אע"פ שבו ביום היפר לה, סופגת ארבעים, עיי"ש שהאריך בזה.

יא. וכמבואר בגמרא בנזיר [שם].

יב. ע"פ סוגיית הגמרא נזיר כא: שאם 'מיגז גיז' הרי היא לוקה על כך שעברה אע"פ שאח"כ הפרו נדרה, וקיי"ל ד'מיגז גיז', [וכנ"ל הערה י]. וכן הביא הרמב"ם [פ"ב הי"ט], שאם עברה על נדרה קודם שיפר לה אביה או בעלה, אע"פ שאח"כ הפרו לה הרי זו חייבת מלקות וקרבן על דבר שעברה בו. ומקורו מסוגיית הגמרא בנזיר שם. [וכמו שכתבו הלחם משנה והמרכבת המשנה שם. (ומזה כתב המרכבת המשנה שם לתמוה על מה שכתב בשו"ת בית יעקב סימן קי שהרמב"ם ס"ל כן גם לגבי התרת חכם, שאם עבר על הנדר קודם שהתירו לו, לא מועילה השאלה לפוטרו ממלקות, וכנ"ל פרק לב הערה ט)].

וגם בספרי זוטא [פרשת מטות פרק ל] איתא, יכול אפילו עברה קודם שהיפר לה, והיפר לה אח"כ, תהא פטורה, תלמוד לומר 'כי הניא אביה אותה', בזמן שקדמה הפרתו לעבירתה, ולא בזמן שקדמה עבירתה להפרתו. [וכתב בפירושו 'אמבוהא דספרי' שם (עמ' 507 אות כב) דמזה מקור לדברי הרמב"ם הנ"ל שאם עברה על נדרה ואח"כ שמע בעלה והפר לה בו ביום, הרי זו חייבת קרבן ומלקות על כך שעברה על הנדר].

והאחרונים האריכו בביאור גדר הפרת נדריים, וכדלהלן ב'מילואים' סימן א בעזה"י. ועי' גם בתדושי מרן רי"ז הלוי [סוף הלכות נזירות] מה שכתב בזה, ואם ענין הפרת נדריים זהו התרה למפרע. [ועיין להלן סעיף יח איך הדין אם עברה לאחר ששמע בעלה ורק עדיין לא היפר].

יג. ואמנם פשטות דברי הכסף משנה [נדריים פ"ג ה"ב, והו"ד בש"ך סימן רלד ס"ק סד בקצרה, ועי' בלחם משנה בביאור דברי הכסף משנה] משמע דס"ל דפליגי בזה הרא"ש והרמב"ם, ולדברי הרמב"ם אינה לוקה אם עברה על נדרה ואח"כ היפר לה בעלה. ומועילה